

מכתבי רבי יצחק בן מוהרנ"ת

ואמר המביא לבית הדפוס. היות שרוב הספר הקדוש הזה הוא המכתבים שכתב מורנו הרב רבי נתן זכר צדיק לברכה לבנו רבי יצחק ז"ל, אמרתי הנה מה טוב לצרף לזה ולהדפיס פה גם איזה מכתבים מרבי יצחק ז"ל הנ"ל הנמצאים אצלי בכתב ידו ממש, אשר נשלחו לי מנכדום הויתק המפלא מורנו הרב נחמן נרו זאיר שטערינהארץ מטולטשין, ויש לקבל מהם הרבה לקח טוב מענין התקרבות להצדיק האמת, ומחבת ארצנו הקדושה וכו'. כי גם שיחות חלין של תלמידי חכמים צריכין למוד. ובפרט מכתבים האלו אשר מלאים דבורי יראת שמים והתחזקות נפלא ועצות קדושות לעבודת השם ויתברך הנובעים מהנחל נובע מקור חכמה. ויהי רצון שיחקקו דברייהם הקדושים בלבנו תמיד לעובדא ולמעשה, לטוב לנו כל הימים אמן פן יהי רצון]

א

[מכתב מרבי יצחק לאביו מורנו הרב רבי נתן זצוק"ל]

ברוך השם, יום ו' ערב שבת קדש ויקהל תקצ"ב טולטשין.

לכבוד אדוני אבי מורי ורבי שלום וחסידים לנצח.

נפשי בשאלתי ובתי בבקשתי, להתפלל בעדה שישלח לה השם יתברך רפואה שלמה לכל מכאוביה ותשוב לאיתנה מהרה; עיני תלויזות לה' לבד ולתפלת רום מעלתו הקדושה; ברוך ה' אשר זכינו עד כה שזכיתי לבטח רק עליו יתברך ולא על ידי שום סבה על פי רפואה גשמית. ולא על חנם סבב השם יתברך שמעלתו ישלח לידי המכתב שכתב לקרומינשאג לבת רבנו ז"ל אודות לשמור מהדאקטור. אז נחקק בלבי שוב מחדש לשמור את עצמו מרפואות על פי דרך הטבע. איך האב מיר גיט אין זין אריין גינומען וואס דארט איז גישטאנין. גילויבט השם יתברך דערפאר [הכנסתי היטב במחשבתי מה שהיה כתוב שם, ותהלה לה' על זה]. וכל זה נספם רק בלבי, אבל לפעל זאת אצל זוגתי זאת לא פעלתי כי אם בתפילתי. שבכל השבוע התפללתי רבוננו של עולם הצילנו מרפואות גשמיות, ותהלה לאל גם יכלתי. ובטחוני לה' שירפא אותה בשלמות מהרה. ויש לי בענין זה הרבה דברים לכתב אך אין הפנאי מסכים מחמת כבוד שבת. הכלל, אלמלא לא אתינא להאי עלמא אלא למשמע דא די. והנה כבר פתבתי לכבודו שיש כמה דברים מדברי רבנו ז"ל אשר הם חקוקים על לוח לבי מאד, וענין זה הוא גם פן מהדברים אשר זכיתי לשמעם היטב ולהעלותם

על לוח לבי ולבלי לשכח אותם כל הימים, איך האב דאס גוט גיהארקט [שמעתי (קלטתי) את זה היטב] בגשמיות וברוחניות ואני מבין הדבר גם כן על פי גשמיות, וחויץ לזה אני מאמין בדברי רבנו ז"ל. עם כל זה בעזר השם יתברך למדתי בשבוע הזאת יותר בכפלי כפלים מאשר למדתי בימים שעברו. השם יתברך יזכנו לקיים עצותיך הקדושות תמיד מעתה ועד עולם לנצח. והנה מה מאד אני מצפה על תשובתו הקדושה.

נא ונא אדוני אבי גרו יאיר להחיותי בגשמיות ורוחניות ולהשיבני תשובה נכונה מהרה. דברי בנו המצפה להושע על ידי תפלת רום מעלתו הקדושה מהרה, ומתגעגע לקבל תשובתו על כל מכתבי ולזכות לקימם באמת מעתה ועד עולם לנצח.

הקטן יצחק.

ב

ברוך השם, יום א' פקודי תקצ"ב טולמשיין.

מכתב הלזה הכנתי עוד ביום ו' ערב שבת קדש לשלחו ונתעפב המכתב עד עתה, כעת קבלתי מכתבו הקדוש, מה אמר מה אדבר, מצאתי את שאהבה נפשי. בן ישמחני השם יתברך לקיים דבריו הקדושים באמת. והנה מה אמר לך אדוני אבי מורי גרו יאיר, בעתים הללו נתחזק מחדש בלבי העצה אשר כתבת כבר מענין (שרייען און בעטין טאקי פארט שרייען אין בעטין און מען פויעלט פארט און לעת עתה איז דאס שרייען ניט פערפאלן חס ושלום, לישמער מען פויעלט טאקי אויך. און בפרט) לצעק ולבקש, ובכל זאת לצעק, ולבקש ובכל זאת משיגים, ולעת עתה הצעקה אינה אוכרת חס ושלום וגם באמת משיגים, ובפרט כעת אשר ראיתי חסדי ה' עלי מענין רפואת בתי תחיה. און בפרט בגדון שמירה מהדאקטיר שזה לא פעלתי כי אם ברחמים ותחנונים, נאר מיט שרייען און מיט בעטין [רק בצעקה ובקשה] בבקשת מתנת חנם. וגם בענין הנעשה עמי פעלתי הרבה תהלה לאל על ידי העצה הנ"ל. ובזה העסק טוב בודאי זאת העצה ווארים דאס שרייען בעצמו איז אויך גוט [כי הצעקה פשלעצמה היא גם כן טוב]. ומה מאד עלה בלבי מה שכתב רום מעלתו הקדושה מענין שהכסופין בעצמם טובים מאד, כי זה לבד הוא בעזרי מה שאני מחיה את עצמי מענין כסופין ורצון דקדושה אל האמת, מה שעל כל פנים יש לי רצון דקדושה. ובשבוע העברה דברתי

מכתבי ג מוהר"י

מזה הרבה עם ידידי רבי מרדכי גרו יאיר. ברוך השם אשר עזרנו עד כה שיש כמה דברים מענין רבנו ז"ל אשר קבלתי מפי רום מעלתו היטב היטב, ואני חזק בהם למאד. השם יתברך יזכנו לילך בהם תמיד ולקיים באמת ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, ואזכה לבוא בזה העולם להתכלית האמת והנצחי כרצון רבנו ז"ל. ויש בלבי הרבה דברים לכתב למעלתו, אך הוא מהנמנע כי אין הפנאי מסכים, הכלל שלדעתי לא נמצא שום אב בעולם שיקיים "ולמדתם את בניכם", כמו שרום מעלתו הקדושה מקיים פי. כי זה עקר הלמוד ללמוד עצות ודרכים להתחזק בעבודת ה', ותהלה לאל כבר קבלתי מרום מעלתו הקדושה כמה וכמה עצות ודרכים קדושים איך להתחזק בעבודת השם, איך שיהיה. בן יזכני שאזכה לשקד על דלתותיך יום יום בתמידות ואזכה לקיים היטב כל דבריך הקדושים בגשמיות ורוחניות, לזכות לישוב על התורה ועבודה בתמידות. ולא אסור מרצונך הקדוש ימין ושמאל, רק לקיים כל מה שאשמע מפיך תמיד בקדושה וטהרה בשמחה וטוב ללב מרב כל.

דברי בנו המצפה שיתקיים בי "בן חכם ישמח אב" בכל האפנים.

הקטן יצחק.

זוגתי תחיה ובתי תחיה ובני דוד צבי שיהיה בלם פורסים בשלומי באהבה, כל אנשי שלומנו פורסים שלומי.

ג

[מכתב מרבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל לר' נחמן מטולטשין ע"ה באומאן]

בעזרת השם יתברך, אור בקר יום ד' תולדות תרכ"א מולטשין.

חיים ושלום ורב חסד לכבוד אהובי ידיד נפשי המפלא הותיק כבוד שם תורתו מורנו הרב נחמן הלוי גרו יאיר.

מכתבו מן וירא ומן חיי לנכון השגתים, וקריתים היטב. והאמנם אשר היה לי גדל כאב לב מהעגמת נפש והיסורים העוברים עלי, עם כל זה החייתי את עצמי מאד בדבריו הנעימים המחיים את עצמי, אשר זה נחוץ לכל העולם. פי זה ידוע שענינים כאלה סובב והולך על כל העולם בלוי, אך אין להם שום המתקה להחיות את נפשם רק ברוחניות אשר נמתק בכלליות על ידי הצדיק יסוד עולם, אשר הוא

בכחו הגדול ממתיק כל המרירות של העולם. ועלינו חמל השם יתברך וזכנו להתקרב לאורו הקדוש, ולקבל ממנו עצות נפלאות איך להחיות את עצמו בתוך כל השטף מים רבים העובר עלינו. עלינו לשבח לארון הכל על כל הטוב אשר גמלנו. מה אמר מה אדבר, לפני שעה זו למדתי התורה של "אזמרה" ושמתי לפי מחדש ליקרת העצה הקדושה הזאת. וקבלתי חיות חדש ממש כמו שמשיבין את עצמן עם כל משיבי טעם. ממש סדער קנויקט מיד [זה מחיה אותי], וחזן מה שבעזרת השם יתברך מתגוצץ בלפי עד היכן הדברים מגיעים. ואנחנו בעזרת השם יתברך תולים בזה החזן הקדוש אשר הוא רואה היכן התינוקות קוראין. יהי ה' עמנו אשר נזכה להתאחו בו בזה ובכא כל ימינו, ולעד ולנצח נצחים, ובודאי יהיה אחריתנו טוב ונפלא. והעקר לזכות לקים עצותיו הקדושות, ולילך עם העצה הנפלאה הזאת של "אזמרה" וכמו פן עם כל העצות הקדושות, ובפרט באשר באר לנו תלמידו הקדוש כבוד אדוני אבי מורי ורבי. אקוה שזכותם הקדוש יגן עלינו להצילנו מהשטף מים רבים, ונזכה לעמוד על עמדתנו בתורה ותפלה ומעשים טובים, ולהחיות עצמנו עם כל הנקודות טובות. וגם זה כלול מענין הרדיפות של הזקן, ואין עצה רק לאחו את עצמו בהנקדה טובה אז בודאי יהיה לנו הצלה לטוב. יהי ה' עמנו מעתה ולנצח.

ונפלאותי מאד על דבריו אשר כתב לי שלסבת שיש לו עגום נפש מענין פלתו, עולה בלבו שלא טוב עשה מהתחלה. לא אוכל להבין אשר מעלתו יחשב כזאת, הלא היה למחזה עיניו בתו של ידידנו רבי נחמן גרו יאיר, פלתו של ידידנו רבי אפרים, אשר שלח לי על זה המכתב, אשר ידידנו רבי נחמן עשה כמחשבותיו, ועשה עמה שדוד ונתן אותה למקום החזקה. נו מה נעשה היום רחמנא לצלן. ומעלתו יחשב שטות בזה לעשות לעצמו עגום נפש בחנם על העבר. ודי לצרה בשעתה, אשר נעשה בזה העת. ובוהו הוא אינו בן יחיד, עובר בזה כמעט בכל בית. וה' ברכ רחמיו ממתיק בכל מקום, והוא יתברך ירחם עליו גם פן וימתיק הדבר לטוב. והעקר נעשה הכל למען בחירת בנו שם. ה' יחזק לבבו בתורה ותפלה ומעשים טובים, בודאי יעזרו ה' שיהיה הכל על נכון. וה' ישפות עליו מהר שלום בית. ובוהו אסים ואמר שלום. אהובו ידידו המצפה לשמע ממנו הרחבות וישועות אמן בן יהי רצון.

מכתבי ד מוהר"י

בענין החזקת הקלו"ז, בודאי נפשי בכספי להשפיע לשם כל טוב. אך מה אוכל לבאר לו גדל ההצטרכות בכאן. ידידנו רבי איצלי הוא עתה בערם ובחסר כל. ונוסף לזה, מן אחרי יום טוב בני ביתי אינם בקו הבריאה. ועתה הוא בעצמו אינו בקו הבריאה מן היום גם כן, וידידנו פרי קדש רבי נחמן גם כן מחסר שפע עד למאד, ואין ממי לקבל. ועוד לא נעלם ממנו המעמד של בני הרב דוד צבי שיחיה. ה' ירחם עלי וישפיע דרך ידי כל טוב. ועם כל זה ידידי, שמתי במחשבתי זאת ואראה לחשב איזה אפן שיהיה לי חלק טוב בזה. וה' יושיעני אשר אוכה להפיק רצונו בזה כאשר בלבבי לטוב.

ידידי, נראה לי שמעלתו אמר לי שהוא יש לו גם כן שיכות בענין השדוד של קאסטנמין. לכן הנני מודיעו אשר כבר ידידנו רבי נחמן מוכן לנסע באלו הימים לקהלת קאסטנמין לגמר השדוד אם ירצה השם עם ידידנו רבי איזיקיל. כי כבר השוו את עצמם על פי מכתבים, ואין שום דבר חוץ רק לגמר בכי טוב. וכן פתב אתמול לשם שהוא נוסע אליו לגמר עמו ברצות ה', וגם אנכי מסתמא כתבתי כראוי. כן באתי להזכירו אשר אם בדעתו להיות איזה שדכנות בזה, יבוא תכף במכתב לשם ולהזכירם בזה, ואגב יזכיר אותי גם כן. כי באמת אנכי כל השדכן בזה כפי שרבי נחמן יודע. ומהתחלה כתבתי בזה וגם באלו הימים. עם כל זה נסכם בדעתי לבלי לתבע כפי שום דבר, ויש לי בזה כמה טעמים. אך מעלתו מרחוק יוכל לרמוז להם למוכתבי. ידידו הנ"ל.

ד

[מכתב שכתב רבי יצחק ז"ל לבניו משלום בואו לארצנו הקדושה תבנה ותכונן]

ברוך השם, יום ו' ערב שבת קדש מטות ומסעי תרכ"ח פה עיר הקדש צפת תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן סלה.

ישאו הרים שלום וברכה לכבוד אהובי בני שיחיו ועם שלום גשותיהם ועם שלום כל יוצאי חלציהם שיחיו, כלם ועמדו על הברכה מחי החיים מעתה ולנצח.

מעיר הקדש חיפא כתבתי לכם באריכות. עתה אודה ה' בכל לבבי על כל הטוב אשר גמל עמי, ותהלה לאל קבלתי החפצים שלי בשלמות באין מחסור

מכתבי ד מוהר"י

תשג

דבר. ובעזרתו ותברך בכל הענינים הללו היו לי חסדים נפלאים, תחלתו יסורין וסופו בשלום. ותהלה לאל באתי לפה ביום ג' העבר לעת ערב, ובחסדי ה' קבלו אותי פה בכבוד גדול והרבה אנשים יצאו לקראתי. ומעת בואי עד מעת לעת לאחריו לא נחתי מאשר באו כמה מכבדים לקבל פנים, והכל באהבה רבה, וברכו אותי ברפת ישיבתי פה לטובה. ובעת בואי להתפלל לבית הכנסת של כבוד האר"י"ל, קבל אותי תכף הממנה כבוד הרב רבי פינחס מקליבאן לעמוד אצלו. וכבוד הגביר המפלא הרב חיים ליב מקאמיניץ גם כן מתפלל בשם, ובא תכף למקומי ונתן לי שלום באהבה. כי הוא בתולדה מעיר מאהליב, ואהבתו עדין תקוע בלבו לאהבת כבוד אדוני אבי ומורי ורבי זללה"ה, ובפרט לכבוד זקני הקדוש הרב ר' דוד צבי זללה"ה. מה אמר מה אדבר גדול ה' ומהלל מאד ומה גדלו נפלאותיו עמו, והכל בזכות האשל הגדול הנחל נובע מקור חכמה וזכר צדיק וקדוש לברכה, ותלמידו הקדוש כבוד אדוני אבי ומורי ורבי ז"ל. כן יהיה ה' בעזרי אשר זכותם הגדול יעמד לי להצליח פה לתכליתי הנצחי לילך בדרכיהם הקדושות, ואזכה לעבד את ה' מחדש לשקד על דלתי התורה ותפלה ומעשים טובים ולהוסיף בכל יום אריכות ימים ושנים.

דמנה אמר לכם בני, מה טוב ומה נעים ישיבת הארץ הקדושה הזאת, ואין יכולים לשער זאת. ויש כמה שעות שאני מכרח לקים העצה הקדושה של פן יהרסו. ה' יהיה בעזרי שאזכה להטיב דרכי בקדשה לארץ ימים ושנים טובות אמן כן יהי רצון. דירה עדין אין לי, ולעת עתה מתאכסן אנכי אצל ידידינו האהוב הרב מאיר גרו יאיר. ושכרתי דירה לפי שעה לישון שמה, והחלונות שלי פתוחים נגד ציון הקדוש של הצדיק התנא הקדוש הרב שמעון בן יוחאי, אשר רואה אנכי כעת גם כן הצייון הקדוש של זכותו יגן עלינו. ה' ברב רחמיו יחוס עלי ויזמין לי דירה נכונה. והאמנם שיש הרבה דירות לשכור, עם כל זה צריך אני חדר מיוחד להרבות בתחנונים מלפניו ותברך, שפחסדו אמצא הדירה נכונה. ואליו ותברך תקותי שיושיענו בזה גם כן לטובתי. והנה בלבי לא היו לכתב לכם היום מאומה וטרדתי עדין, רק פתאום בא הרץ ההולך לכייראט, אמרתי להודיעכם על כל פנים משלום בואי לפה לשלום. ואין פנאי להאריך ולא לכתב לשום אדם ביחוד, אם ירצה השם על ידי הרץ השני בערך שני שבועות אם ירצה השם עד אותו העת אכין לכל המקומות לכל אחד פראוי. לעת עתה עדין לא נחתי מעיפותי מרכיבת החמור אשר שבר עצמותי מאד. ועם כל

מכתבי ה מוהר"י

זה היו גם בזה חסדים נפלאים ורחם ה' עלי שיהיה לנו אם ירצה השם שבת הקדוש
הבא עלינו לטובה במנוחה ואהבה ושלוש. ובזה אסים ואמר שלום.

דברי אביכם ואוהבכם השש ושמוח בכל לב ונפש בכל עת ורגע אשר זכיתי לבוא הנה,
ומברך אתכם בכל טוב רוחני וגשמי לטוב לכם כל הימים, אמן בן יהי רצון.

יצחק.

ובקשתי מאד לפרס עבורי בשלום כל אוהבינו שיחיו לכל אחד ואחד באהבה
רבה, ולומר להם אשר אם ירצה השם בפעם שני יקבלו כלם מכתבים
ביחוד באהבה. ונא לכתב למשעה רין להודיעם משלום בואי לשלום. ואם ירצה השם
אכתב להם בעצמי באחור ימים לכל אחד כראוי, ה' יגדיל שלומם למעלה. ורב שלום
לידידי חברי הנעים הנגיד המפלא הרב יעקב מייטלבוים גרו יאיר, לא אוכל למנע
הטוב ממך וכמעט אין שעה אשר לא אזכירך לטובה, כי דבוק בלבי אהבתך לאשר
היו לך חלק רב לזכותינו לבוא הנה, ולזכות אותי לטוב אמתי בזה. יהי ה' עמך בכל
דרכיך, לזכות אותך וכל יוצאי חלצייך ותתניך לטוב לכם כל הימים מעתה ולנצח,
אמן בן יהי רצון.

אוהבך תמים השש ושמוח בביאת הארץ.

יצחק.

ה

ברוך השם, יום ג' עקב תרכ"ח לפ"ק פה עיר הקדש צפת תכנה ותבונן במהרה בנימינו
אמן סלה.

מקורות לבי אקרא לשלום אהובי בני היקרים והחביבים הלוא הוא הרבני המפלא כבוד
שם תפארתו מורנו הרב דוד צבי שיחיה, והלא הוא הרבני המפלא הרב מיכל שיחיה.
יחזק ה' את לבכם הטוב בתורה ותפלה ומעשים טובים, ויברך את מעשי ידיהם לטוב
להם כל הימים. ויאריכו ימים ושנים פטוב ובנעימים בבני חיי ומזוני רויחא כל ימי חייהם,
אמן בן יהי רצון.

מעיר הקדש חיפא הודעתי לכם תכף משלום בואי לשם לשלום. ואחרי זה באשר
השם יתברך הביאני לפה עיר הקדש צפת הודעתים עוד הפעם תכף משלום

בואנו לפה עם כל החפצים בעזרתו יתברך. וכפי אשר פקדתי עליכם אשר תכר בבוא בני הרב דוד צבי שיחיה מאדעם לביתו, תעריכו לי מכתבכם על ידי הפאסט המקדם למען החיות נפשי. ודמיתי אשר בשבוע עברה עת הגיע הרץ לפה בודאי אשיו. מכתבכם ולא זכיתי. ולסבת זאת לא יכלתי לבוא במכתבי עליהם על ידי זה הרץ. וכן בני שיחיו, אזהרתי מעתה לכלי לעכב שליחות מכתבם אלי בכל עת, כי בכל מכתב אשר תשלחו לי תחיו את נפשי. ותקומו בזה באמת כבוד אבי. וכאשר תראו ממני בן תעשו. ותמיד תקראו היטב מכתבי, למען תשיבו לי על כל דבר לנכון.

והנה במכתבי מפה הודעתים משלום בואנו לפה, וכתיבתי לכם אשר בעזרת השם יתברך היה הכל בכבוד וכן היה בעזרת השם יתברך בשבת קדש פרשת מטות ומסעי. והיה לנו שבת של שמחה בבית הרב מאיר נרו יאיר, ושלחו לי משקה מכמה אנשים מכבדים, ובפרט מהכולל. והבית היה מלא אנשים כל היום שבת קדש, ובעזרת השם יתברך נתתי ברכה בשמחת לבי שזכיתי לבוא הנה, וביום ו', ערב שבת קדש ואתחנן, היה היאר צייט של כבוד הצדיק יסוד עולם האר"י זכר צדיק וקדוש לברכה. והלכתי על הצייון שלו הקדוש פעם הראשון. מה אוכל לשער לכם בני שיחיו גדל יקרת קברו הקדוש עם כל הקדושים הגנוזים שם זכותם יגן עלינו. ומצאתי בשם אנשים ונשים וטף צועקים ומתחננים בתחנונים על נפשותם, זה הולך זה בא. ונשמעו קולות מעמקא דלבא ואנכי בתוכם בתפלתי ובבקשתי. ובעזרת השם יתברך פרשתי שיחתי כאשר עם לבבי. ומשם הלכתי להקבר הצדיק הקדוש הוא רבי פינחס בן יאיר זכותו יגן עלינו. מה אמר מה אדבר. הלכתי בחזרה לביתי ממש כאיש הפורח באור, לא ידעתי היכן אני בעולם. והכל נתחבר אצלי עם הצייון הקדוש של הנחל נובע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לברכה, ממש כאלו אנכי עומד בשם. ובאמת הוא הכל אחד. אשרי מה טוב חלקי. חבלים נפלו לי בנעימים אשר זכיתי להפנם בצל הנחל נובע מקור חכמה ז"ל אשר הכנים בלבי הרגשת הנעם הזה על ידי תלמידו הקדוש הוא כבוד אדוני אבי ומורי ורבי זללה"ה. יהי רצון שאזכה לבלות ימי וישנותי בארץ הקדושה הזאת בתורה ותפלה ומעשים טובים בהרחבת לבבי. ולכי מלא מלים בזה, אך הוא בלתי אפשרי להוציא מבח אל הפעל. ובעזרת השם יתברך הארץ מלאה כל טוב מאכלים טובים ובריאים, אך מי יתן והיה אשר נזפה מהרה אשר לא יהיה נראה חרבת הארץ אשר אין לשער זאת. מה אמר לכם בני שיחיו, בודאי הייתי הולך בכל

מכתבי ה מוהר"י

יום על ציון הקדוש של האר"י ו"ל, אך הדרך לשם הוא במסירת נפש. ולילך יחידי גם בן עדין קשה עלי, והלואי שיתן לי השם יתברך כח לילך על כל פנים בכל שני שבועות. תהלה לאל ביום ב' העבר מ"ו דנא, גם בן הייתי שם עת מנחה, ולקחתי לי איש אחד לשומר ובודאי היה לשלל נפשי עוד יותר מבראשונה. אך פאתי מאד ענף ויגע, והיכן לוקחין בכל פעם איש כלבבי לילך עמי. ובפרט כאשר אנכי רואה בכל עת ציון הקדוש של כבוד התנא הקדוש רבי שמעון בן יוחאי ממש עומד לנגד עינים, וכלתה נפשי לפרח אליו, אך לבוא לשם צריכין לזה הכנה ונסיעה יותר כאשר מאתנו לבוא לאומאן. מה אוכל לשער לכם הדרך לשם, הרים ובקעות ונבקעות משמחים בצרורות אבנים גדולים וקטנים. הכלל צריכין רק לכסף ולהשתוקק לטוב הזה. ובחסדי ה' מוכן אנכי בעזרתו יתברך לבוא לשם אם ירצה השם על ערב ראש חדש אלול הבא עלינו לטובה. יהי ה' עמי ויושיעני בכל טוב אמן כן יהי רצון.

והדעו אשר ביום ה' העבר תהלה לאל נכנסתי בהבית אשר שכרתי לנו. ובאותן הימים לא היינו בקו הבריאות והיה לי מזה רב עגמת נפש. ובעזרת השם יתברך ברב חסדו יתברך תקף אחר שבת קדש נחמו חזרנו לאיתנו. והעקר היסורים היה לי איך להנצל מהדאקטור, ובפרט מזוגתי תחיה אשר לא יכלתי לעמוד נגד כל הפאים אליה. ובכאן עוסקים ברפואות עוד יותר מבחיוץ לארץ, כי את זה לעמת זה רחמנא לצלן, אך בחמלת ה' עלי בכח אשר קבלתי מפי כבוד אדוני אבי מורי ורבי זללה"ה נצלת מכל. יהי ה' עמנו מעתה ולנצח, ויצילנו מכל מחלה, ויחזק את פחנו בכל רמ"ח אברינו ושם"ה גידינו לארץ ימים ושנים טובות.

ועוד הפליא ה' חסדו עמנו והזמין אשה משרתת לביתי, והיא אשה כשרה ובריאה, וכל צרכי הבית מטל עליה, אופה ומבשלת והולכת לכל מקום שצריכין. כי זוגתי תחיה לא יכלה אפלו לזוז ממטתה, וגם עתה אשר בעזרת השם יתברך היא בקו הבריאה עדין אי אפשר לה לצאת לשוק, והאשה הנ"ל אינה מקבלה מאתנו שום שכירות רק עבור האכילה ומקום לשבת. ולא אוכל לשער לכם גדל החסד אשר הפליא לנו השם יתברך בזה. יתן ה' בלבה אשר תעמד בדבריה כמדבר. ולעת עתה החוצאה מרבה קצת, כי קבלו אותי פה לעשר, מסתמא בן הוא המזל שלי בעזרת השם יתברך. אליו יתברך במחוני שיזמין לי כל צרכי בכבוד. ומאתכם בני שיחיו בקשתי לשום עיניכם עלי בכל האפנים, כפי אשר אוהבי נפשי מטולטשין הבטיחו לי

מכתבי ה מוהר"י

תשז

לעמוד לעזרתך לפה, בן תדרשו מהם בכל עת על זה דרך חכמה והשכל; וכמו בן מכל מקום אנשי שלומנו שיחיו, ובפרט מאוהבי ורעי המיוחדים שיחיו. ואולי יחנני ה' שאזכה לבוא לבית שלי, כי מאד נחוץ לי זאת, בכדי שיהיה לי מקום מיוחד לעבודת השם ותברך. וזה אי אפשר להשיג בבית של שכירות, כי כל הבגנים המה פה שלא כסדר. ורק כשאחד קונה לו לעצמו דירה מתקן לו בעצמו כפי רצונו. ולהאריך לכם בזה לא אוכל, במחוני אשר מעצמכם תבינו איך להתנהג לטובתך, וה' יצליח אתכם בזה. ולמען השם כל השלחת מעות שיהיה לכם לשלח לפה, תשלחו רק גליד ליד לר' יצחק שטערינהארץ מטולטשין, רק לפרט שטערינהארץ. וכמו בן כל המכתבים. ואפלו אם ירצה השם כאשר ישלח רבי סענדיר מעות ומסתמא ישלח לר' נחמן, תשלחו גם בן ליד ונאנכי אמסר לו בלי עכוב. וכן רצון רבי נחמן גם בן. כי בעזרת השם ותברך אנו שלמים פה באהבה ואחווה ורעות. עד כה לא עשה רבי נחמן שום דבר בלא דעת ידידנו הרב מאיר גרו יאיר. ותתאמצו אשר בעזרת השם ותברך תכף אחר ראש השנה הבא עלינו לטובה, יהיה נשלח ליד סכום הגון הן בשבילי הן בשביל כל אנשי שלומנו, והן לשאר אנשים. ובפרט להזכיר את ידידנו הרב צבי מ"ז גרו יאיר מענין השלחתו לפה בזה העת בכל שנה, ואגב מסתמא יזכירו אותו אודותי גם בן. ואת כל מכתבי המצרפים פה, בקשתי לקרותם בלם ולמסר לכל אחד ואחד. וכונתי בזה אולי כתבתי לאחד אשר יהיה נגד רצונכם בשם תוכלו לעכבו, לדעתי כתבתי פראוי, אך לא אוכל לעמוד עלי ממקום רחוק כל כך נגד דעת בני אדם דשם. הפלל עליכם קסמיכנא אשר יהיה אם ירצה השם הפל על צד היותר טוב.

וימעתה לא אוסיף עוד לכתב שום מכתב לשום נכרא בלתי כאשר יגיע לי מכתב מאיזה איש, אז אהיה מכרח להשיבו לטוב, רק עתה בפעם הראשון נראה לי אשר מכרח אנכי לזה, כי כמה בקשו ממני בפרוט לכתב להם מכתב, ואנכי הבטחתים, בן עלי לקיים עתה. אך מעתה מה יש לי לכתב מכתבים ובפרט פי אין לי פנאי לזה, ועיני צופיות בכל עת לזכות לשמע טוב הצלחתכם מעת נסעי מאתכם איך מתנהג הדבר בכל הענינים, והעקר משלומכם הטוב. ואנכי בתפילתי בכל יום ויום עבורכם בזה, יהי ה' עמנו וישמיענו כל טוב זה מזה. והנני מברך אתכם מעתה, אשר תזכו להיות שניכם אם ירצה השם באומאן על ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה, וה' יציל אתכם ממניעות גדולות חלילה, רק יהיה בחסדי ה' כמו בכל ראש

השנה. ותזכירו אותי בשם בכל עת, ואנכי אזכירכם פה לטובה כי נפשי קשורה בנפשם. מי יתן והיה אשר אזכה לשמע אם ירצה השם טוב נסיעתכם ובואכם לשלום, והיתה זאת שמחתי. יהי ה' עמנו ויושיענו לטוב אמן בן יהי רצון:

ו

ברוך השם, יום ה' ראה.

יום א' עבר בא הרץ השני ותהלה לאל קבלתי מכתבם מיום ה' פלק, האירו עיני דבריהם הנעימים והחיייתי את נפשי למאד כי לזה פלטה נפשי. והאמנם אשר היה לי עגמת נפש ממה שכתבתם מענין אבדת הפאסט לאדעם, עם כל זה החייתי עצמי בזה אשר תהלה לאל אין לכם שום שיין [פונה] לנגד חלילה. וזה הדבר בעזרת השם יתברך בודאי יתמקן לטוב, כי גם כאשר הייתי בעצמי היה כמה פעמים כך. ובפרט כי בלם יודעים אשר לא מאתנו המכשול, רק צריכין לבקש מהשם יתברך שלא יהיה שום מכשול על ידינו. ובעזרתו יתברך בודאי יושיע לנו. ואשר כתב לי שתהלה לאל שיש לכם גמילות חסד לענין צרף החנות, בודאי יש לי נחת רוח מזה, עם כל זה בני ידידי גם בזה גדולה האזהרה לבלי להלוות הרבה, כי אפלו בלי עסקא צריכין לשלם על כל פנים לזמנו. בבטחוני אשר מעצמכם תזהרו בזה, וה' יצליח אתכם לטוב לכם, ואנכי אזכה לשמע לפה מטובכם. ולמען השם בל תדאגו, בטחו תמיד בחסדי השם יתברך כי לא יעזב אתכם. ולמען השם תראו שיגדל השלום ביניכם והיתה זאת שמחתי השלמה.

והנה כפי אשר מתעבב הלוד הפאסט משם לפה יותר מחמשה שבועות, לכן מספק אנכי אם יגיע לכם מכתבי הלז טרם נסיעתכם לאומאן על ראש השנה הקדוש הפא עלינו לטובה, לכן כתבתי ביחוד גליד [ישירות] לאומאן לידידנו הרב נחמן הלוי, ובשם סגרתו המכתבים אשר לטשעהרין. וכתבתי לכם פריסת שלום בשם גם כן, לכן אולי תשיגו בשם המכתב שלי. תקראו אותו, ותראו לקיים מה שכתבתי שמה. ומסתמא ממילא תדברו עם כל אנשי שלומנו היקרים שיחיו גדון טובתי, ובפרט עם ידידי ה"ר יצחק ב"ר גרשון גרו יאיר. ואם ירצה השם בבואכם מאומאן לשלום מסתמא יהיה בידיכם איזה השלחה לפה, רק יכול להיות שלא יהיה נכון לשלח תקף, כי יהיה ההכרח להמתין על המעות משעהרין אשר דרכם לשלח

אחר יום הכפורים, וכמו בן מטירה אוויצע, ומסתמא גם ידידנו ה"ר צבי מ"ז ישלח באלו הימים השלחתו, לכן הסכום אשר יהיה למראה עיניכם תודיעו לו על ידי מכתב לפה, ולא תמתינו על עת השלחת המעות. כי משתוקק אנכי לקבל תשובתכם על מכתבי זה. ובלא זה אפלו בכל עת שליחת מעות לפה תשלחו ביחוד מכתב גלייך [ישירות] לפה דרך באראט כי המעות מתעכב עוד הרבה יותר, ובין כך יהיה כליון עינים למכתבכם. והאמנם אשר דברנו שלא יהיה לנו כליון עינים ממכתבים, בן הוא האמת וכן צריך להיות, וכמוח אני בחסדי ה' שיושיענו בזה, אך עתה בהתחלת הענין ההכרח עדין לזה. ודעת לנבון נקל להבין זאת. ברבות הימים כאשר אשביע נפשי ביקרת הארץ, מסתמא אבוא לישוב הדעת האמתי בעזרת השם יתברך לטוב בזה גם בן. ויותר מזה בני שיחיו, לבי מלא מלים מרב תשוקת לבבי מישיבתי בארץ הקדושה הזאת, אך על פני השדה הוא בלתי אפשרי לבאר. גילויבט השם יתברך פאר דעם [ברוך ה' על ה] חסד הגדול אשר עשה עמי.

דברי אביכם המברכם בכל טוב, וחפץ לשמע ולהשמיע כל טוב עלינו ואל כל אחינו בני ישראל לטוב, אמן בן יהי רצון.

יצחק.

פריסת שלום לכלתי הצנועה היקרה מרת אסתר שיינדיל תחיה ולנכדתי היקרה המהללה הכלה מרת אדיל תחיה, ולנכדי היקר הנחמד כמר נחמן שיחיה, ולנכדתי החכימה בתיה תחיה, ולנכדי היניק החכם כמר שכנא שיחיה.

פריסת שלום לכלתי הצנועה היקרה מרת רחל תחיה ולנכדי היקר הנחמד כמר אהרן שיחיה ולנכדי היקר הנחמד כמר נפתלי שיחיה.

בני האהובים האמינו לי שאינני שוכח מכם אפלו לשעה, ובכל יום אני מבקש מה' עליכם. רק יקבל ה' יתברך את בקשתי. אני מבקש מכם מאד אל תדאגו ויהיה לכם שלום. ה' יתברך בודאי יעזר. היו בריאים וחזקים ותהיה לכם נחת מילדיכם. ה' יתברך יעזרני לשמוע כל טוב מכל אחד בנפרד, ובפרט אזהב לשמע בקרוב משמחת חפת נכדתי היקרה מרת אדיל תחיה עם בן גילה מטפליק בודאי יהיה מחיה אותי.

דברי אביכם המאחל לכם כל טוב, היו בריאים ושמחים,

יצחק הנ"ל.

מכתבי ו מוהר"י

זוגתי תחיה דורשת בשלום בלכם בידידות מאד. היא, ברוך ה', מרצה מאד שזכתה לבוא לפה ומאחלת לכם כל טוב. היא מתגעגעת לילדים יותר מדרך הטבע היא משתוקקת בכל רגע לשמע מהם כל טוב היו בריאים ומאשרים.

ממני אִמְכֶם.

דאבריש אשת רבי יצחק שטהרינהארץ.

פריסת שלום לידידי חברי הקר הרבני המפלא הנגיד כבוד שם תפארתו מורנו הרב יעקב טימלבוים גרו יאיר.

הנה לפניו מכתבי הלזה וידע מהפל, ומה אוכל לשער גדל אהבתו התקועה בלבי אשר לא אוכל לשכחו אפלו רגע אחת, כי הוא הוא היה עקר ממחזקי נפשי לבוא הנה. ומה מאד גדול זכותו בזה, כי בעזרת השם יתברך גדל יקרת נעם ארץ הקדושה הזאת נקבע בלבי אשר לא אוכל לשער זאת. ובכל עת ורגע אנכי נותן הודאה להשם יתברך על הטוב החסד הזה אשר גמלני. ובוה בקשתי מכבודו לכבדני במכתבו בדבוריו הטובים, ויהיה להחיות את נפשי.

דברי ידידו ואוהבו תמים המזכירו לטובה.

יצחק.

בני שיחיו ידרשו למעני בשלום כל הנגידים דשם, ובפרט אותם אשר באו לעזרתי והבטיחו לי על להבא גם בן להיות למוכתי, וביחוד לידידנו הרב דוד שור גרו יאיר כי הוא ברך אותי בבעלמיע ברכת הדרך באהבה רבה.

גם יעשו למען המצוה, וידברו בשם עם הרב חיים לערנער ובנו הר"י, כפי אשר יש להם קרובה מרת אדיל בת רבי חיים בפה, והיא עניה ואביונה. מהראוי שישלחו לה מתנת ידם למחיתה ולמצוה רבה יחשב.

גם לאמר לידידנו הרב ישראל קיצים גרו יאיר, אשר מהראוי שירחם על אמו חורגתו אשר גדל הרחמנות שעליה אין לשער, כי היא מוטלת על ערש דני רחמנא לצלן בהקדש. ומדוע ימנע ממנה טובתו למען כבוד אביו ז"ל יראה לכבדו בזה ויהיה להצלחתו, וידידו המזורז לטוב.

יצחק.

למען אחי ורעי כבוד ידידי היקרים הנכבדים המתפללים בבית המדרש דעיר חדש בטולטשין אדברה נא שלום מארץ החיים. יצו ה' עליהם את הברכה לטוב להם כל ימי חייהם ברוחניות ובגשמיות בהרמת קרנם ומזלם למעלה, בבני חיי ומזוני ויוחא לארץ ימים ושנים טובות אמן בן יהי רצון.

מנה אמר לכם ידידי, הארץ הקדושה הזאת מלאה כל טוב, טאקע [באמת] לא תחסר כל בה, רק בעוונותינו הרבים הפל בהרבנה, ועל זה דוה כל לב רואה זאת. עד ישקיף וירא ה' משמים וירחם עלינו וימהר גאלתנו ויביא לנו את משיח צדקנו במהרה בימינו אמן סלה, אז נזכה לראות בבנין בית תפארתנו ומשוש כל הארץ.

לעת עתה ברוך השם טוב לשבת פה לעת הזקנה, ויש ברוך השם מה לאכל כל טוב. ובפרט חיות מראית כבוד גניזת הקדושים אשר בארץ המה, והוא בלתי אפשרי לשער זאת. והנני בכל רגע בתודה והודאה להשם יתברך אשר גמלני בחסדו יתברך והביאני הנה, ואליו יתברך תשוקתי ומנוחלות עיני לזבני שיהיה לי פה ישיבה טובה לשקד על דלתי התורה מחדש לבלות ימי ושנותי בתורה ותפלה ומעשים טובים כל ימי חיי בהרחבת לבבי לארץ ימים ושנים טובות אשר לזה נכסף נכספתי כל הימים; גילויבט השם יתברך אז איך בין שוין ברוך השם דא, בטחוני לה' אז וועט אם ירצה השם אלדינג רעכט זיין [מהלל ה' יתברך על שאני כבר כאן, בטחוני לה' שהכל אם ירצה ה' יהיה כהגון]. והנני ידידם מברכם בכל טוב, ומזכירם בכל עת לטוב להם, מבקש אהבתם. וה' ישמיענו כל טוב זה מזה עלינו ועל כל אחינו בית ישראל.

יצחק.

בעזרת השם יתברך, יום א' גח תרכ"ט, עיר הקדש צפת תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן סלה.

מארץ החיים אקרא לשלום אהובי בני היקרים, חביבים כנפשי, הלוא הוא הרבני המפלג כבוד שם תפארתו מורנו הרב רבי דוד צבי שיחיה, והלא הוא הרבני המפלג כבוד שם תפארתו מורנו הרב יחיאל מייכל שיחיה, עם שלום נשותיהם ויוצאי חלציהם שיחיו, בלם יתברכו ממעון הברכות בכל טוב רוחני וגשמי לארץ ימים ושנים טובות, ואזכה להתבשר מישועתם הטובה בכל עת מעתה ולנצח אמן בן יהי רצון.

מכתבם היקר מן יום ג' א' דראש חדש אלול עבר, לנכון השגתי ביום הושענא רבא הקדוש בבקר בבית הכנסת. ומרב תשוקה לא יכלתי לקרותו, כי זלגו עיני דמעות מרב אהבתם אשר זכיתי לראות כתב ידם, כי לא היה בי עוד כח לסבל הפליון עינים מזה. ונתתי הודיה להשם יתברך, ולא יכלתי לבוא לישוב הדעת עד ברכת קריאת שמע. אז דחיתי הכל ממחי וגמרתי תפלתי, ואמרתי בעזרת השם יתברך הלל והושענות בתשוקת לבבי הטוב. ואחר התפלה הלכתי לביתי וטעמתי קצת יין שרף ולעקיף בנהוג. אז פתחתי מכתבם וקראתיו במתון מרישא לסיפא פעמים, ונמלאתי שמחה גדולה. ובוה המכתב הייתי שמח כל יום שמחת תורה ביחד עם אנשי שלומנו שיחיו. והגם שמצאתי בדבריהם קצת עגמת נפש אשר לפי ידוה על זה למאד, עם כל זה בעזרת השם יתברך מדה טובה מרבה, אשר זכיתי לשמע משלומכם הטוב. וזה ידוע לנו מעולם שאי אפשר שילך בסדר, וההכרח שיעבר על כל אחד גלים, ואפלו בארץ הקדש אין נפטרים מזה. אך העקר להסתכל על ההרחבות אשר השם יתברך ברב רחמיו מגדיל חסדו יתברך עמנו בכל יום ויום אשר אין לשער. ואליו יתברך תקותנו, להושיענו מעתה ולנצח בכל מה שאנו צריכין להושע ברוחניות ובגשמיות אמן כן יהי רצון.

והדעו אשר מפה שלחתי לכם מכתב תכף בבואי לפה לשלום כאשר רשמתי לכם על המכתב של רבי יעקב דוד, ומאד נפלאתי שלא קבלתם בזמנו ביחד עם המכתב של רבי יעקב דוד אשר ביום אחד שלחנו, והיה שם נחיצת דברים מאתי להחיותכם. וגם היה סגור שם מכתבים לאומאן לשלח לטעפליק ולטרהאוויצע אשר מאד נחוצים היו, כן מצפה אנכי לידע אם קבלתם זה המכתב מיום ו' מפות ומסעי. ואחר זה תדעו ששלחתי לכם מכתב נחויץ באריכות אשר התחלתי לכתבו ביום א' עקב וגמרתי ביום ה' ראה. ובשם סגרתיו גם מכתב לכל אחד ואחד, ובפרט תשובה לידידנו רבי צבי מ"ז קבלה על הפעות; ובשם בארתי לכם כל מה שעבר עלי מיום בואי עד אותו העת. ואנכי בעצמי סגרתי המכתב בתוך הפאקעט [חבילה] הגדול ההולך לביריהט [לבריות]. ולאומאן שלחתי ביחוד מכתבי לידידנו רבי נחמן ובשם סגרתיו גם כן מכתבים. ובשם פתחתי לכם גם כן פריסת שלום. כי חשכתי אולי יגיע המכתב לטולטשין בעת שתהיו אם ירצה השם באומאן, לכן שלחתי לאומאן גלייך [ישירות] גם כן למען אשר תמצאו בשם גם כן כתב ידי. וצויתי על רבי נחמן שיראה

לכם מכתבי. לעת עתה בני שיחיו בזה המכתב בארתי לכם כד"ש [כל דרישת שלומי]. ותוכלו לשער איך אנכי מצפה לתשובתכם עליו. וגם תדרשו מאומאן אם נתקבל בשם מכתבי הנ"ל. כי היה לי נחיצות גדול בשם. וה' הטוב יגמר עמי מעתה ולנצח.

ותדעו אשר אחר פתי מכתבי הנ"ל ושלחתי לנכון, שוב לא הייתי בקו הבריאה, והיה לי מזה מניעה לנסע על ערב ראש חדש אלול למרון אשר נכסף נכספתי לזה מאד. אך בעזרת השם יתברך ביום א' אשר לפני ערב ראש חדש הקל אז השם יתברך ממני המחוש. ונתגברתי ונסעתי לשם ובאתי לשם לפנות ערב. ומרב החיות והתשוקה שהיה לי בשם לא הרגשתי מה שנעשה עמי כלל, וכל אשר מצא ידי לעשות עשיתי. כי הזכרתי בכל פעם בחסדי ה', ואמרתי ללבי היכן אנכי, אשר אנכי בערפי זכיתי לבוא עד כה לומר התפלה הנוראה של רבי שמעון בן יוחאי על קברו הקדוש. ושפכתי שיחי הרבה מקירות לבי על ציון שלו הקדוש. וגם קצת על ציון בנו הקדוש כבוד הרב אלעזר זכותם יגן עלינו, וגם התנא הקדוש הרב יצחק נפחא. ואחרי זה הלכתי על ציון הקדוש של התנא הקדוש הרב יוחנן הסנדלר, גם בשם נפתח לבי בשיחתי. ומשם הלכתי להמערה הקדושה של כבוד התנא הקדוש הלל הנשיא עם תלמידיו היקרים. ולא אוכל לשער לכם גדל החיות שהיה לי בשם. ונתתי שבח והודיה להשם יתברך בכל עת, אשר זכיתי להיות בגורל של הנחל נובע מקור חכמה וזר צדיק וקדוש לברכה ותלמידו הקדוש, אשר בכחם זכיתי לטעם טעם קדשת המקום הזה, והייתי מלא שמחה. ובעזרת השם יתברך הזכרתי אתכם כלכם לטובה, כי עשיתי לי ביכיל [פנקס] מפל השמות ורשמתי הכל בסדר. ומספרי קראתי בשמות כל אחד ואחד והתפללתי בכל אשר מצאה ידי לבקש עבורם. וה' יאזין תפלתו, ויושיענו מאתו יתברך לטוב לנו כל הימים מעתה ולנצח אמן בן יהו רצון.

אחר כך נסעתי ממירון חזרה לביתי הרגשתי מחלישת כחי, ובפרט הנסיעה על החמור אשר אין יכולין לשער זאת. ובעזרת השם יתברך באתי לביתי לשלום בלי פגע, אך ענף ויגע מאד. ולא הייתי בקו הבריאה כל השבוע, אך בעזרת השם יתברך מרב החיות שזכיתי להיות במרון, הייתי בשמחה תמיד וקבלתי הכל באהבה. ומאז נפתח לבי להתמדה ללמודי הטוב, אך לא יכלתי להוציא מפח אל הפעל לרב חלישות כחי. ומן יום שבת קדש פרישת שופטים חזרתי קצת לאיתני, ועם כל זה לא היה בכחי לישוב עצמי על הלמוד, אך התשוקה לא עבר ממני. ובעזרת השם יתברך

קרוב לחצי אלול באתי לאיתני, והייתי בחצי חדש על ציון הקדוש של האר"י ז"ל, ועל כל המקומות הקדושים אשר עדין לא הייתי עד כה, וגם מבלתי עצמי בהמקנה הקדושה שלו, ובאתי לביתי בתשוקה. ובעזרת השם יתברך מאז עד עתה שמתי מגמתי לתוך למודים הרבה בהתמדה. ואנכי וזוגתי תחיה ברוך השם בקו הבריאה. ותהלה לאל עברו הימים טובים בשמחה. ולפרט כל דבר הוא מהנמנע, הכלל, גדול ה' ומהלל מאד, ואליו יתברך אנכי נותן הודיה בכל עת ורגע אשר גמל עמי החסד הזה להביאני הלם, וזכני אשר נעם קדשת הארץ הקדושה הזאת נקבע בלבי בלי שעור. מי יתן והיה שאזכה להתבשר מכם בכל עת במכתבים טובים, היתה שמחתי בשלמות, כי על כל הנעשה עמי מצאתי לי בעזרת השם יתברך דרך איד להתגבר נגד הבלבולים, אך הכליון עינים למכתבם לא אוכל להעביר מרעיני, רק בחמלת ה' בדרך שכחה, כי אהבתם תקוע בלבי.

ומה מאד פלטה נפשי לשמע היטב מהראש השנה הקדוש שלנו באומאן איד עלה עמנו במקום התפלה והיה לי למשיב נפש מידעתם אשר נכון הדבר לגמר לטוב. אך מי יתן להתבשר מהרה מהישועה השלמה אשר נבנה הבנין הקדוש שלנו לטוב, ולא הלך ממני שום תפלה שלא הופרתי ענין זה, ובפרט על כל המקומות הידועים, וגם עבורכם התפללתי הרבה, שתזכו להיות שניכם באומאן על ראש השנה בין הקבוץ הקדוש, בן אנכי מצפה לשמע הטוב מזה. ואנכי נתקשרתי עצמי מפה להקבוץ הקדוש שלנו בנפשי ורוחי ונשמתי, ובפרט בעת שהייתי על ציון הקדוש של האר"י ז"ל בערב ראש השנה נפתח לכבי מאד בענין זה, ומשם קשרתי עצמי בזכותו הקדוש להקבוץ שלנו. יהי ה' עמנו מעתה ולנצח וישמיענו כל טוב זה מזה להחיותנו אמן בן יהי רצון.

ותדעו בני שיחיו אשר חשבתני עצמי בענין ההוצאה, ואחר כל הקמיון, מכרח אנכי להיות בעל הוצאה על ארבע רובל כסף לשבוע. כי כבר פתבתי לכם שאני מכרח להחזיק משרתת, כי זוגתי תחיה הוא בלתי אפשרי שתעשה כל דבר ובפרט שהוא דבר חדש. ובחמלת ה' שהזמין לי אשה אשר היא בביתי רק עבור האכילה, בן יוסף ה' חסדו עמנו ויחזק לבי בבטחוני אליו יתברך אשר לא יעזבנו, ולעת עתה ברוך השם אין לי שום דאגות מזה, כי תהלה לאל לעת עתה יש לי על ההוצאה, אך אנכי מודיעכם למען תדעו איד להתאמן למוכתני בכל אשר יהיה בכחכם. ובפרט כי נודמן

לי בית לקנות אשר לזה אנכי משתוקק למאד, למען יהיה לי מקום מיוחד לעבודת השם ותבדך. ולא אוכל לי לתת עצה לנפשי כל זמן שאין לי ידיעה מכם לדעת מהות הכנסה שלי משם, ומתי יבוא לידי; זוגתי תחיה נותנת לי סכומה שיש לה, אך הוא למצער כי צריכין עוד סך כזה לא פחות, וממה שבידי אין בכחי לתן כי כל זמן שאין מגיע לי שפע חדשה מאתכם צריך להיות לי זה הסכום נכון לצורך פרנסתי לעת עתה. ה' ברב רחמיו יחוס עלי וישעיני למכתבי:

ח

היום יום ד' לך לך.

היום בא הרץ מבייראט [מכירות] ותהלה לאל השגתי את שאהבה נפשי את מכתבם היקר מיום ו' ערב שבת קדש נצבים, אשר לזה בלתי נפשי לדעת מקבלת מכתבי מפרשת עקב וראה. בני חביבי, החייתם את נפשי למאד, כן יחיה ה' את נפשכם ובפרט כאשר מצאתי הבשורה טובה מבנין הקדוש שלנו באומאן. כה יוסף ה' חסדו עמנו אשר יגדל הקבוץ הקדוש שלנו, ואתם תזכו להיות כל ימיכם בין הקבוץ הקדוש על ראש השנה בשם, ואנכי אהיה נמנה ביניכם בגפש רוח נשמה שלי מפה, בזכות הקדושים אשר בארץ המה. ועתה משתוקק אנכי לדעת אם השגתם מכתבי ששלחתי אז גלייך [ישירות] לאומאן לידינו הרב נחמן אשר בשם היו גם כן מסגר מכתבים נחוצים, כי לא ידעתי אם יגיע לידכם קדם נסיעתכם. כן מצפה אנכי לדעת מקבלתו בעתו הינו בעת היותכם שמה, וה' הטוב ישמיעני.

והנה בני שיחיו, קראתי מכתבכם פעמים ומצאתי בו טוב טעם בכל דבר ודבר, איר האט מיך דערקוויקטא [החייתם אותי] בכל האיברים שלי. ה' ברב רחמיו יחוס עלינו שאזפה לקבל בכל עת בשורות טובות מאתכם, ובפרט הידיעה טובה משלום ראש השנה הקדוש באומאן, ומשלום בואכם לביתכם לשלום אשר מצאתם העסק לנכון. ה' יצליח אתכם שתזכו לקיים תמיד טוב תורה עם דרך ארץ, ותהיה תורתכם קבע, ותלכו עם כל הדרכים הקדושים של כבוד הנחל נובע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לברכה אשר ירשה לנו מפבור אדוני אבי מורי ורבי וללה"ה. והעקר שתחיו עצמכם בכל הנקודות טובות. וגם בזה תוכלו להחיות עצמכם, בכל רגע אשר נתנה לכם ענין חדש לקיים מצות כבוד אב, ולעסק בטובת החזקה שלי פה, ועל ידי

זה תוכלו לבטח אשר בכל מה שמזכה אותי השם ותברך לסגל פה איזה טוב, לזכותם תחשב גם כן, כי גם על זה יכולין לאמר שמח זבלון וכו'. והאמנם אשר אינכם יכולין להספיק מביסכם כל צרכינו, את אשר תפעלו דרך ידכם הכל לזכותכם תחשב. ואל יקל בעיניכם דבר זה להחיות עצמכם בזה, ובפרט פי אין אנכי מבקש חלילה שום יתרון, רק כמעט לחם לאכל ומקום לנחת. ובגד ללבוש ברוך השם עדין יש לי לנכון. והעקר מגמתי למען עסקי להתכלית האמתי. ה' יודע לבבי, והוא יתברך ברב רחמי כבר עזר לי בזה עד מאד. והעקר אשר זכיתי שהתנוצץ בי גדל יקרת הארץ הקדושה הזאת, אשר אנכי מחיה עצמי בכל רגע ורגע בזה. וכל מה שאני זוכה לישוב פה יש אצלי פנים אחרת. ובכל מה שאני רואה פה זכני ה' למצא פה נפלאות אשר נקבע בלבי קדשת הארץ. ואי אפשר לדבר מזה כלל, כי הוא רק לכל חד וכו'. כן אהובי בני שיחיו, למען השם שתקבלו חיות מזה שהזמין לכם השם יתברך ענין גדול בזה.

אתה בני מיכל שיחיה ראיתי במכתב העבר קובלנא שלך לפני על גדל מרדותיך וטרחתך. וידעתי מכאובך בזה, כי גם אנכי נסיתי בזאת ואפשר מסתמא יותר. בני חביבי תדע אשר לא פעם אחת ולא שתי פעמים ולא במה פעמים, רק פעמים אין שעור הצעתי קובלנא בזה לפני כבוד אדוני אבי מורי ורבי זללה"ה. והשיב לי בכל פעם אינך יודע מה שהשם יתברך רוצה לעשות עמך. והעקר שתשא עיניך למרום בכל עסקך, וכל מה שתוכל לחטף איזה טוב כל תמנע, והעקר רצונות טובים, ובפרט בעת הלוקך על הפאסט תשא עיניך למרום וכל רצונך ומגמתך יהיה להטוב האמתי, ואת אשר נעשה עמך אין אתה יודע כלל, וסוף כל סוף אם ירצה השם יהיה נכון. נא בני שיחיה מסתמא שמעת זאת ממני בעל פה גם כן, ואולי נשכח ממך והנני מזכירך הטוב, ובפרט עתה אשר כל טוב אדוני לפניך, כל ספריו הקדושים אשר בהם תוכל למצא כל מרגוע לנפשך. בני שיחיו אחים ורעים, למען השם לקים איש את אחיו יעזרו ותחזקו זה את זה הן בהעסק, הן להחיות את עצמכם עם כל מה שתזכו לחטף הטוב מכל הטרדות, ולהיות תמיד בשמחה. ובזכות זה יצליחכם השם יתברך בכל עסקיכם ברוחניות ובגשמיות לטוב לכם כל הימים, ויראו עיני וישמחו.

ויתר מזה בני שיחיו מה אוכל להאריך בדברים, עד הנה עזרונו רחמי השם יתברך כן יוסיף ה' חסדיו יתברך עמנו בכל עת להשמיענו כל טוב זה מזה, וכאשר אקבל מכם מכתב אחר בואכם מאומאן כן מסתמא אערך לכם מכתבי באריכות, כי

לעת עתה עדין לא כתבתם לי תשובה נכונה על כל דברי בקשותי שבארתי במכתבי שקבלתם מן פרשת ראה. וגדל מבקשי ואזהרתי לקרא היטב מכתבי ולהשיבני על כל פרט. ובפרט שהיה שם כמה מכתבים, נחויץ לי לדעת אם נתקבלו בלם ונמסרו ונשלחו לכל אחד לנכון. ונפלאתי מאד בני שלא זכיתי לקבל שום תבה אחת ואפלו לא שום פריסת שלום על ידכם משני ידידי הנאהבים ידידנו הרב יעקב גרו יאיר וידידנו הרב צבי מ"ז. לא אוכל לדעת מה לחשב בזה, ויש לי קצת חלישות הדעת מזה. אך בטחוני לה' אשר בודאי לא נתקו אהבתם ממני, ובפרט ידידנו רבי יעקב ש"ב גרו יאיר אשר זכה בי כל כך לטובתי, ה' יצליחו לטוב, ובלפי חקוק אהבתם והגני זוכרם בכל עת לטובתם. בן ידידי בני שיחיו לדרש שלומם עבורי באהבה. וכאשר אתכבד מהם באיזה דברים בודאי אשיב להם בכפלים, וה' יגדיל שלומם לעד. ונא להשיבני מזה בפרוש למען דעת הטוב. ויתר מזה ישים ה' בלבנו אהבתו ויראתו כל הימים אשר נזכה לילך בדרך הישר והאמת. ובזה אסיים ואמר שלום.

אביכם אהבכם אשר נפשי קשורה בנפשם בלי הפסק רגע מרככם בכל טוב, וה' יושיע לטוב.

יצחק.

פריסת שלום לכל אהבינו שיחיו, ולכל אנשי שלומנו שיחיו ולכל אנשי בית המדרש שלנו, וכאשר אקבל תשובתם על פריסת שלום ששלחתי להם במכתבי העבר, בן מסתמא אוסיף לכבדם במכתבי. ה' יגדיל שלומם והצלחתם לעד, הקוויטיל [הפתקה] של ידידנו הישיש הנעלה רבי נפתלי גרו יאיר קבלתי לנכון והיה לי לנחת.

בל ישכחו להודיעני היכן לומדים הבנים שיחיו בחרף הזה למען דעת להחיותו.

ט

ברוך השם, אור ליום ה' ויצא תרכ"ט פה עיר הקדש צפת תבנה ותפונן במהרה בימינו אמן סלה.

מארץ החיים אקרא לשלום כבוד אהובי בני היקרים החביבים בנפשי הרבני המפלא כבוד שם תפארתו מורנו הרב דוד צבי שיחיה, עם שלום וזנתו תתנה ויוצאי חלציהם

שיחיו, והרבני המפלא הרב יחיאל מיכל שיחיה עם שלום וזנתו תחיה ויוצאי חלציהם שיחיו. בלם יעמדו על הברכה מאת חי החיים לזכותם לרב טוב רוחני וגשמי בזה ובבא לנצח. ויראו עיני וישמחו, אמן בן יהי רצון.

אודה ה' בכל לבבי אשר זכיתי לקבל שבוע זו מכתבים פעמים, אחד על ידי ידידנו הרב דוד גרו יאיר ביום ב', ואחד היום על ידי הרץ בצרוף הסף 146.32 רובל כסף, בבשורתם משלום הבנין הקדוש שלנו באומאן ומשלום הראש השנה הקדוש, ומשלום נסיעתם ובואם לביתם לשלום, ותחי רוח נפשי בקרפי. בן יוסף ה' לזכנו לשמע מהם ישועתם וטובתם כל הימים, והיתה זאת שמחתי. ומה מאד קבלתי רב תענוג משמחת יום טוב שלהם בבית המדרש ובביתם עם כל אוהבינו שיחיו. בן כפי פרושות לה', שיחננו תמיד בחן וחסד ויגדל שלום ביתם לעד וברב ברכה, והיה ביתם בית ועד לחכמים לשמע דבורים להתכלית הנצחי אמן בן יהי רצון.

והנה כתבתי לכם באריכות בשבוע פרשת לך. ועתה אין לי מה להוסיף עד בוא תשובתם הנכונה, וגם אראה אם ירצה השם מה יהיה נשלח לי מאתם השלחה הראשונה, כאשר המה מבטיחים לי בהשני מכתבים הנ"ל. ומאד נהייתי שכתבתם לי שקבלתם כל המכתבים שלי. כי בזה פטרתי ממני על גדול. ואין לי עוד מה לעשות, כי השם יתברך יודע לבבי, אשר לבי הלך אנה ואנה, ועל כל מכתב ומכתב היה לי כמה ספקות. ולסבת זה כתבתי לכם שתקראו כל המכתבים. אך היה נדמה לי שמכרח אנכי לבוא פעם אחת במכתבי בפרט בהתחלה שהייתי מכרח להודיעם משלום בואי לפה לשלום כאשר בקשו ממני. ואגב זה נכנסתי גם בדבורים לטובת החזקת ישיבתי פה, לזאת שקרתי לדעת בשלום קבלתם לכל אחד ואחד למען דעת שיצאתי ידי חובתי. עתה החייתם את נפשי בזה הדבר שהודעתם לי שנתקבלו כל המכתבים. ויודע אנכי אשר אין לי להעלות שום בטחון על פי הטבע, רק להשליך עצמי על השגחת השם יתברך. אשר הוא יתברך משגיח על כל בריה. בן ברחמיו יתברך זיון אותי גם בן ברוח כל ימי חיי בארץ הקדושה הזאת עם זוגתי תחיה לארץ ימים ושנים טובות. ובעזרתו יתברך שמתי נפשי בכפי לשקד על דלתי התורה, וה' שלח בלבי התמדה לכל הלמודים. ויקרת הארץ הקדושה חביב עלי בכל עת ביתר שאת, ובפרט בכל עת היותי על ציון הקדוש של כבוד האר"י זכר צדיק וקדוש לברכה ועוד על מקומות קדושים, נמשך עלי חיות חדש נפלא. והכל על פי

דרכינו הקדושות הנובעים מהנחל נובע מקור חכמה וזכר צדיק וקדוש לברכה שקבלנו על ידי כבוד אדוני אבי מורי ורבי וללה"ה זכותו יגן עלינו. יהי ה' עמי מעתה ולנצח שאזכה להוסיף בכל יום קדשה וטהרה, עדי אזכה לבוא לתכלית הנצחי בחיים חיותי מהרה, אשר לזה פלטה נפשי מעודי עד היום הזה. בן יחנני ה', הטוב הזה, וישמחני בנקדתי הטובה מעתה ולנצח אמן בן יהי רצון.

ובזה אסים ואמר שלום. דברי אביכם המעתיר בעדכם בכל יום ומברך אתכם בכל טובה רוחני וגשמי ומצפה לשמע מכם ולהשמיעכם בשורות טובות עלינו ועל כל אחינו בני ישראל לטוב לנו כל הימים.

יצחק מברסלב.

דמה מאד קבלתי רב תענוג מאשר זכיתי להתבשר, אשר הביאו הבנים שלהם שיחיו לאומאן על ראש השנה, ונתתי תודה והודיה להשם יתברך על זה. בן יחזק ה' את לבכם הטוב לילך מעתה בדרך הישר, ויזכו כל ימי חייכם להיות תוך הקבוץ שלנו לארץ ימים ושנים טובות אמן בן יהי רצון.

דהנני דורש שלום פלתי הצנועה המהללת מרת אסתר שיינדיל תחיה, ולנקדתי היקרה הפלה מרת האדיל תחיה, ולנקדי היקר הנחמד החסיד כמר נחמן שיחיה, ולנקדתי החכימה מרת בתיה תחיה, ולנקדי היניק כמר שכנא יחיה. הומה לבי על המחוש של פלתי תחיה, ואנכי מתפלל עבורה בכל עת, תקותי לה' שיושיעה מהרה לרפואתה הטוב. ולמען השם כל תמשיך עליה שום מרה שחורה מזה, ואל תעסק בשום רפואה תחבשת, רק לצפות לישועת ה' אשר בחסדו יתברך ישמר אותה מכל מחלה וירפאה מהרה רפואה שלמה, ואזכה להתבשר מהרה מישועתה הטובה.

פריסת שלום לכלתי הצנועה המהללה רחל תחיה, ולנקדי היקר הנחמד החסיד כמר אהרן שיחיה, ולנקדי היקר כמר נפתלי שיחיה, הנני מזכירם בכל עת לטוב להם, ומצפה אנכי לשמע מכם כל טוב יהי ה' עמנו ויושיענו.

זוגתי תחיה דורשת בשלום בלכם מאד בידידות ובאהבה. קבלנו את הלךך בשלמות על ידי ר' דוד והיה לנו לנחת. אנו מאחלים לכם שיהיה לכם תמיד מתוק וטוב ולבבות שמחים. נזכה לשמע מכם כל טוב דברי אמיכם המעתירה

תמיד עבורכם. ונזכה לקבל מהרה לעקוד טוב משמחת נשואי נכדתי הפלה מרת האדיל תחיה.

דברי דאבריש אשת יצחק שטהרינהארין.

פריסת שלום לחתני המפלג הרב יעקב מיכל גרו יאיר, ולנכדי היקר הנחמד כמר חייקל שיחיה, ולנכדתי היקרה מרת חנה תחיה, ולנכדי היקר כמר דוד צבי שיחיה. נפלאתי אשר לא קבלתי ממנו שום תבה אחת, אשר הבטיחני אשר אם ירצה השם אחר ראש השנה יכתב לי באריכות, לבסוף לא קבלתי אפלו פריסת שלום ממנו. בן אין לי מה לכתב לו. הנני מזכירו בכל יום לטוב לו ולכל יוצאי חלציו שיחיו. וה' ישמיענו מהם כל טוב והיתה זאת שמחתי.

פריסת שלום לכל שכני היקרים שיחיו ובפרט לידידנו האכרד הרב יעקב שיחיה ולכל אנשי שלומנו שיחיו רב שלום, מה זאת שאין לי שום קול מידידנו רבי הירש ליב, נא להודיעני משלום ידידנו הרב מאטיל נכד המנוח הרב משה חיים ז"ל ואחותו תחיה מה נעשה עמם למען דעת, אנכי מזכירם בכל עת לטוב להם. אם יש להם שנוי לטובה תחיו את נפשי וה' יושיעם לטוב.

ידידי בני שיחיו אם תדרשו מידידנו רבי חיים קרסינשטיין, אם ירצה לקבל עבורי א פלאש [בקבוק] שמן או פסח, תראו לעשות עבורי בערך עשר פונט שמן פסח ולשלח לי על ידו, כי זה הוא דבר יקר פה ואינו בנמצא, ואפלו שמן זית של פסח קשה להשיג; ויתר מזה יש ברוך השם בכאן כל טוב ופרפראות בזול גדול, לימינים ומראנצין [לימונים ותפוזים] שתים גדולים בעד שני גדולים וחצי, וקטנים ארבע בעד סך זה, שמן זית מהמבחר ס"ס ק"ב כל פונט גדול ר"ג רויט אז"ה אקו גדולה; והבחירה ביד האדם לדבר סרה חלילה. אשרינו מה טוב חלקנו שנכנס בלבנו נעם קדשת הארץ הזאת, יהי ה' עמנו מעתה ועד עולם אמן בן יהי רצון.

המכתבים הרצופים פה לאדעם תקראו אותם, ותחתימם להנאותם שיגיעו לידם בטח. אולי יחנני ה' שיגלגל זכותם על ידי לטוב להם.

אביכם הנ"ל.

בעזרת השם יתברך, יום ו' ערב שבת קדש צו תרכ"ט, עיר הקדש צפת תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן סלה.

מקורות לבי אקרא לשלום בני היקרים החביבים עלי כנפשי. הלוא הוא הרבני המפלג הרב דוד צבי שיחיה עם שלום וזגתו ויוצאי חלציהם שיחיו, ולה"ה הרבני המפלג הרב מיכל שיחיה עם שלום וזגתו ויוצאי חלציהם שיחיו, כלם יתברכו מחי החיים יתברך לחננם בכל טוב רוחני וגשמי לטוב להם כל הימים, מעתה ולנצח ויראו עיני וישמחו, אמן בן יהי רצון.

האמנם אשר אין לי עתה שום חדשות להם, לא אשר עדין לא השגתי תשובתם הטובה על מכתבי באריכות בפרשת שמות אשר פלו עיני לזה, אך פאתי לחזק דברי אשר כתבתי להם אשר בכל חדש יהיה נמצא הדבור בינינו. ובצרוף לזה אשר נחויץ לי לשלח המכתב הרצוף פה לידידנו הרב משה מו"ג גרו יאיר, אשר בו רצוף אליו התשובה מעיר הקדש טבריא מגיסו גרו יאיר. ומה מאד החיו את נפשי אשר באו בפרסת שלום אלי על מכתבו של הרב משה הנ"ל, ממש החיו אותי עד למאד, כי מצאתי בו יותר דברי נחת ממכתב הקודם.

בני חביבים, חזקו ואמצו לכבכם, ובטחו בה' כי לא יעזבכם, וממני תוכלו לדעת גדל חסדי ה' ונפלאותיו הנוראים, אשר זכה אותי מתוך שטרף מים רבים כזה, לבוא הלם לדרך על אדמת הקדש הזה. מה אמר מה אדבר, אלו כל הימים דיו וכו' אין לשער גדל יקרת הארץ הקדושה הזאת, ובעזרתו יתברך בכל עת נתוסף אלי חביבת הארץ. מה אשיב לה' כל תגמולהי עלי. מי פעל ועשה זאת קורא הדורות מראש, אשר אנו חוסים בצלו הקדוש. כי לא בכחי ומעשי זכיתי לזה, רק בכח וזכות אשל הגדול צדיק יסוד עולם הנחל נובע מקור חכמה וזכר צדיק וקדוש לברכה וזכותו יגן עלינו, ותלמידו הקדוש כבוד אדוני אבי ומורי ורבי זללה"ה זכותו יגן עלינו, אשר הוא הכנים בלבי לנמות לדרכים הקדושים שלו, ולילך עם כל העצות הקדושות הנובעים ממנו ו"ל. זאת היה בעזרי להתחזק בהרצון כל כך שנים, עד אשר בכחם הגדול רחם עלי השם יתברך אשר זכיתי להוציא מכח אל הפעל, ושמתי נפשי בכפי ובאתי בעזרתו יתברך לארץ הקדושה הזאת. בן יעמד לי זכותם הגדול, שירחם ה' עלי אשר אזכה בשנה הזאת לעלות עם אשתי תחיה לעיר הקדש ירושלים תבנה

מכתבי מוהר"י

ותכונן במהרה בימינו אמן סלה, להיות שם מהעולי רגלים על חג השבועות הקדוש הבא עלינו לטובה. לעת עתה כל רעיוני רק באלו המחשבות, הגם שעדין נעלם ממני איך ובאיזה אופן, לאשר לעת עתה יש לי דחק גדול בפרנסתי, עם כל זה במחוני בחסד ה' אשר גמר ויגמר עמי גם החסד הזה. ועתה אין לי שום עצה לזה רק תפלה ותחנונים. והעקר להיות חזק בהרצון, איך וייל ועקר [אני רוצה מאד], יחנני ויגמלני ה' החסד הזה במועדו ובזמנו, באשר עד כה הטוב גמלני, ואזכה מהרה לברוך הטוב מזה אמן בן יהי רצון.

ותהלה לאל עברו ימי הפורים בשמחה. שמחנו בביתי יחד כל אנשי שלומנו ועוד קצת אנשים, והיה על הסעדה מגין עשרה אנשים. בני שיחוי, מה אוכל לשער לכם גדל החסד הנפלא אשר גמל עמי השם יתברך בענין קניית הבית שלי, אשר בעזרתו יתברך יש לנו מקום מרחב טוב להתועד לדבר משוב האוצרות שלנו. והאמנם אשר לעת עתה מכרח אנכי לסבל דחקות בענין הצמרכות ההכרחיות שלי. ואשר ימי הפסח ממשמשים ובאים עלינו לטובה, וצריכין לכל הכלים חדשים, והכל ביקר. עבור ערך חצי פוד קארטאפלים [תפוחי אדמה], הכרחתי לתן שבעים קפיקעם כסף מעות פה כסף טהור, והמעות דחוק, אשר בעזרתו יתברך עדין לא נסיתי בכזאת. והוא יתברך יושיענו מעתה להושע לטוב, אך לעת עתה זאת נחמתי בעניי באשר רואה אנכי את עצמי יושב בביתי, בית נפלא כזה. הנני נתן תודה והודיה לה' על חסדו יתברך עלי, וכפי פרושות לחסדו יתברך, אשר בהרחב הזמן אושע גם בזה להוציא אותי מדחקי, וישפיע עלי מחית פרנסתי בהרחבה, לטוב לנו כל הימים אמן בן יהי רצון.

ומה אוכל להאריך לכם בני שיחוי, אם היה בכחי הייתי שולח לכם כל טוב הארץ הזאת כי נפלאה הוא בעיני, ה' יאריך ימינו וישנותנו בטוב ובנעימים. והנני מברך אתכם אשר תזכו גם בן לעת זקנתכם לקבע אהליכם עם גשותיכם שיחוי בארץ הקדושה הזאת בהרחבת לבבכם. לעת עתה אמצו וחזקו ללבבכם בתורה ותפלה ומעשים טובים ככל מה שבידכם, וה' ישפיע עליהם רב ברכה להשפיע עליהם כל טוב, בני חני ומזוני רויחא עדי יזכו להשפיע עלי לפה כל מחית פרנסתי בהרחבה. והנני מכרח עתה להתחזק עתה בבטחון עד למאד, כי לפי שעה, השעה דחוקה לי, כי הסף שקבלתי ממכם בצרוף עוד חמשה רובל כסף מידידנו הרב צבי

מכתבי מוהר"י

תשכג

מ"ו אין מספיק לי לפי ההצטרפות בעת, והכרחתי ללות לי עשרה רובל כסף, והלואי שישפיק לי עד ראש חודש אייר הבא עלינו לטובה. ואתם בני שיחיו, כל מה שבדיכום אל תמנעו הטוב ממני, כי אנכי לא אוכל לפרט לכל אחד אודותי, ואתם בעל פה יכולים אתם לכנס עם כל אחד בדבורים כפי ענינו. וה' ימשיך עליהם חן וחסד שיתקבלו דבריהם לטוב. ורצוף פה מכתבי לאומאן, יקראו מקדם ככל הכתוב שם, ולאחר כך יחתמו כל אחד לנכון ולשלחם לשם בזריות, ולהוסיף גפך משלהם כפי אשר תבינו. וה' הטוב יגמור עמנו, וימי הפסח ממשמשים ובאים עלינו לטובה. יהי ה' עמנו אשר נזכה לקבלם בקדושה ובטהרה, ולקיים כל המצוות הקדושות הנוהגים בו, והעקר להזהר ממשוהו חמץ בגשמיות ובפרט ברוחניות, לזכות לגרש מאתנו המחשבות זרות שבלב, ולזכות למחשבות קדושות מעתה ולנצח. ובה אסים ואמר שלום. דברי אביהם ואוהבם מברכם בכל טוב, ומצפה לשמח בשמחת החג הקדוש הבא עלינו לטובה, וה' יזכנו לשמע קול שמחתכם מפורים ומפסח, וישמח לבי גם אני.

יצחק.

ורב שלום לכלתי הצנועה מרת אסתר שיינדיל תחיה, ולנכדתי הפלה המהללה מרת האדיל תחיה, ולנכדי הנחמד המפלג כמר נחמן שיחיה, ולנכדתי החכימה בתיה תחיה, ולנכדי היניק החכם כמר שכנא שיחיה. ורב שלום לכלתי הצנועה מרת רחל תחיה, ולנכדי הנחמד המפלג כמר אהרן שיחיה, ולנכדי המהלל כמר נפתלי שיחיה, ומה מאד החיו את נפשי אשר כתבתם לי שהבנים שלכם הולכים בדרך הישר, ממש השבת את רוחי. מי יתן והיה לשמע מהם תמיד כל טוב, מה אכתב לכם אני מאחל לכם כל טוב, יקיים תמיד מה שאני מבקש עבורכם. אני מבקש מכם אל תדאגו וקווו אל ה' שתמיד יהיה כהגון.

דברי אביכם המברכם מקירות הלב בכל טוב.

יצחק.

זוגתי תחיה דורשת בשלומכם מאד בידידות, תהלה לה' יתברך היא מקבלת תענוג משיבתה בארץ הקדושה הזאת, ובפרט מעת קניית הדירה שלנו. והגם שהיא מכרחת לסבל דחקות וטרחות הרבה, כי הגם שיש לי משרתת אשה

מכתבי יא מוהר"י

זקנה, עם כל זה ההכרח שתעשה בעצמה, ובפרט בענינא דפסחא, אשר מוכרחת לעשות דברים כאלו אשר מעולם לא נסתה בכזה, עם כל זה הכל מקבלת באהבה באמת לחביבת הארץ הקדושה. בן יעזרנו ה' לישיבה טובה בהרחבה מהרה.

דאבריש אשת רבי יצחק שטהרינהארין.

זרב שלום לכל אנשי שלומנו היקרים שיחיו, ולכל השכנים שלנו, ובפרט לידידנו האברך הרב יעקב גרו יאיר, ולידידנו היקר הרב אברהם מאיר גרו יאיר, ולבנו הרב יצחק גרו יאיר, ולכל אוהבינו שיחיו, ולכל אנשי בית המדרש שלנו. ואין הפנאי מסכים בעת לבוא ביותר לכל אחד. כאשר אקבל מהם מכתבם, בודאי אשיבם כראוי. וכלם יתברכו ממעון הברכות בכל טוב. וכלם חקוקים על לוח לבי לזכרם לטוב. יצחק.

יא

ברוך השם, יום א' כ"ט למספר בני ישראל תרכ"ט פה, עיר הקדש צפת תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן סלה.

מקורות לבי אקרא בשלום בני היקרים החביבים עלי יותר מנפשי ולבבי, הלא הוא הרבני המפלא כבוד שם תורתו מורנו הרב דוד צבי גרו יאיר עם שלום וזנתו ויוצאי חלציו שיחיו, והלא הוא הרבני המפלא כבוד שם תורתו מורנו הרב יחיאל מייכל גרו יאיר עם שלום וזנתו ויוצאי חלציו שיחיו. חי החיים ישפיע עליהם ברכה וחיים וכל טוב רוחני וגשמי להיות נטועים באהל תורה ותפלה ומעשים טובים, ובכרפת ה' עליהם בשפע ברכה והצלחה לטוב להם כל הימים אמן בן יהי רצון.

מכתבם היקר מן פרשת פקודי ויקרא לנכון השגתי בצרוף כל המכתבים. ומה אוכל לשער לכם גדל המצוה שלכם בזה החיות שהגיע לי מזה. אלה תודות לכם בני על דבר זה. בן יחזק אתכם השם יתברך בכל עת לרצונכם הטוב. ואזכה לשמע קול הצלחתכם בכל עת להחיותי. ומה מאד החיו אותי בידיעה משמחתם בימי הפורים הקדוש העבר עם אנשי שלומנו שיחיו בביתכם, ואשר אכלתם כל הפורים סעדתכם בצותא חדא. בן יהי ה' בעזרכם שתחזקו שלומכם כל ימכם בטוב ובנעימים והיתה זאת שמחתי. ונפלאתי אשר לא הזכירו בשמחתם את

ידידנו הרב נחמן ברי"צ וידידנו רבי צבי אריה, אשר מסתמא היו עמם בצותא חדא,
ונא להודיעני מזה.

כתבתם לי אשר הגיע מכתבי לאומאן במועדו ובזמנו לטוב, בעת אשר היו
הנגידים שיחיו בשם. נפלאתי אשר לא הגיעני שום תשובה מידידנו רבי
נחמן על ידי ידידנו רבי איצלי. מהנראה מזה אשר לא נתחדש שום דבר לטובתי, נו
מסתמא הכל מאת השם, ואליו יתברך תקותי שיושיעני. ומסתמא באשר יתחדש
איוה דבר לטובתי יהיה לי תקף ידיעה מכם, בענין הסף 50 רובל כסף המגיע
לתשלום הדירה שלי בכתבם אלי אשר דעתם שזונתי תחיה תתן זה הסף, ככר
כתבתי לכם שאנכי לא היה לי שום סברה אחרת, כי גם הסף מאה רובל כסף נתתי
בהתחלה שלא ברצון גמור, רק לאשר אנשי שלומנו זרזו אותי בזה לטובתי. ועתה
בעזרת השם יתברך אנכי מחזיק להם טובה על דבר זה, וזונתי תחיה בודאי ברצונה
לתן על חשבונה זה הסף, אך לעת עתה נעלם הקונה פה על זה התכשיט, וההכרח
מעתה לשלם עסקא, ויש לי מזה קצת עגמת נפש. אך אולי יתן ה' שיתקום הדבר
אשר כתבתם לי שדידנו היקר הרב אבאלי צריך להיות אם ירצה השם באלו הימים
פה, כן יהיה לטובתי השלמה, כי אשלח על ידו התכשיט לידכם, ובשם בודאי יהיה
קונה עליו ויבוא הדבר על מכוננו.

לעת עתה אצלי יקר מאד אהובי בני שיחיו ששלחתם לי הסף כפי שדרשתי מכם,
אשר בעזרת השם יתברך יהיה לי על הוצאות דרכי בקדש לעלות לעיר
הקדש ירושלים על חג השבועות הקדוש הבא עלינו לטובה, ואצמצם ההוצאה אשר
ישאר עוד בידי למחיתי עד בוא תשלום המגיע לי על חשבוני. יחנני ה' בחסדו הטוב
שיהיה הכל במועדו ובזמנו ברצונו יתברך, ואזכה לעמד על משמרת בהתמדת
למודי הטוב ואצליח בדרכי הקדוש לפעל בקשתי עלי ועליכם ועל כל הנלוים לנו ועל
כל אחינו בני ישראל, ואזכה לבוא לתכלית הנצחי בחיים חייתי בארץ הקדושה
הזאת אמן בן יהי רצון.

הומה לבי על צמצום פרנסתם, אך תודה לה' על זה החסד, כי ימי החרף תמיד
המסחרים למעט, וחסדי ה' כי לא תמנו, ואליו יתברך תקותי שיתעלו
המסחרים ויהיה נשפע עליכם רב ברכה והצלחה; וכפי פרושות לה' עבורכם בכל

מכתבי יא מוהר"י

יום ויום ובכל עת ועת, ובקשתי שטווחה מלפניו יתברך להושיעכם בכל הענינים
 לטובתם, ובפרט שירחיב לכם הטוב בתורה ותפלה ומעשים טובים, אשר לזה כל
 מגמתי, כי אתם חלקי וגורלי הטוב ואהבתכם קשורה בנפשי, לא אוכל לשבח
 אודותם כלל אפלו שעה אחת. מי יתן והיה שאמצא חן וחסד בעיני השם יתברך
 להאזין תפילתי תמיד להושיעכם בכל הענינים לטוב לכם כל הימים, ואזכה לשמע
 תמיד ממנו קול תורה ותפלה ומעשים טובים, עם השפעת פרנסתם בהרוחה וגדול
 בניהם ובנותיהם לתורה ולחפה ולמעשים טובים לאורך ימים ושנים טובות, והיתה
 זאת כל שמחתי השלמה כי טובתם הוא טובתי באמת.

בני מיכלי שיחיה, הרבית להגדיל עלי צערך מענין מעוט עסקך בחפצי שמים
 לסבת טרדת העסקים. מה אמר לך בני חביבי, דמעות לבי פנחל ישטופו על
 זה, אך בני חביבי הן ידוע לך אשר לא בן מהמדה, והעקר לשמח את עצמו בכל
 הנקודות טובות, והעקר בהרצון. הנה בעזרת השם יתברך על כל פנים יש לכם תמיד
 רצונות טובים והו העקר, וסוף כל סוף בודאי יהיה הכל לטוב. ובפרט כי בעזרת
 השם יתברך ממני תוכלו לראות גדל יקרת הרצון, כי פני שאתם יודעים אותי, תוכלו
 להבין אשר רק על ידי הרצונות טובים פאתי לזה לזכות להיות על אדמת הקדש
 מתוך מעוף צרה ומצוקה אשר עברו עלי בתוך זה הזמן שאתם מכירים אותי. ואל
 תשפח בני חביבי, אנכי יצאתי לאויר העולם תקף אחר עשרים שנה, ואתה הנחתך
 לשקד על דלתי התורה תמיד עד עת נסיעתי ממך, בזה הכח תוכל לבטח אשר ה'
 לא יעזבך, ואל תרף ממך הרצון הטוב אפלו רגע אחת, ובין כך בודאי חוטפין איזה
 טוב גם כן, כי בודאי השם יתברך עוזר בכל פעם, כי לית רעותא טבא דאתאביד ואין
 רצון טוב שנאכד. ובפרט אשר לפניכם כל האוצרות שלגו אשר תוכלו למצא בהם
 מרגוע לנפשכם. וכבר כתבתי לכם באיזה פעם, ועתה אוסיף זאת לכם אשר תוכלו
 להחיות עצמכם בזה אשר זכיתם לזכות גדול בזה לעסק בענין החזקתי למחית
 פרנסתי בארץ הקדושה הזאת, בזה תוכלו לקבל חיות כמו שאתם יושבים על התורה
 ועבודה תמיד, כי נפש אחד לכלנו; כי אתם ידעתם את לבבי וכונתי לבוא למקום
 חיותי, ובחסדי ה' חפץ ה' מצליח בידי אשר בכל עת לבי בוער בקרבי לבוא אל
 תכליתי הנצחי. ובעזרת השם יתברך אין אנכי מבלה עצמי זמן על שום דבר, רק

בתורת ה' חפצי בכל מה שפנידי לעשות. ואי אפשר לי להרבות דברי בזה, ורק למען אהבתכם מרח אנכי על כל פנים להחיותכם קצת, ודי למבין.

ואתם בני שיחיו תוכלו לשמח בזה מאד, כי באמת תומכי אוריתא נחשבים על כמה מקומות למעלה מלומדי אוריתא ואנן פחדא חשיבין. יהי ה' עמנו ויוליכנו בדרך הישר והאמת תמיד לבנו רצונו ותברך ולהמשיך עלינו תמיד שמחה וחדוה על פי כל הדרכים הקדושים שנקבע בלבנו מאור האמת, צדיק יסוד עולם כבוד אדונינו מורנו ורבונו הנחל נובע מקור חכמה וזכר צדיק וקדוש לברכה, אשר קבלנו על ידי תלמידו הקדוש כבוד אדוני אבי מורי ורבי זללה"ה זכותו יגן עלינו. אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו לגורלנו הטוב הזה. יהי חלקנו עמהם מעתה ולנצח, ונזכה להוסיף בינה ודעת בזה להבין גדל הצלחתנו הזה. ובכאן ברוך השם אנכי מרגיש זאת ביותר בטוב טעם ודעת. וה' ברב רחמיו יחום עלינו להגדיל חסדיו ותברך עלינו תמיד, וישמיענו זה מזה בשורות טובות עלינו ועל כל הגלוים עלינו ועל כל אחינו בני ישראל שיחיו. אמן בן יהי רצון.

הקדושיטיל מדידנו הר"פ גרו יאיר קבלתי לנכון, ובעזרת השם ותברך הנני מוכן לקיים רצונו לחלק הסף שלו לעניים הגונים. ותן ה' בלבבו להוסיף בכל פעם צדקתו לארץ הקדושה הזאת. ונפלאתי אשר לא נכבדתי בשום תבה אחת מכבוד אביו היקר ידיד נפשי הרב צבי הויזנר אשר פתבתם שהוא מוכן להשיבני. ובפרט אשר בקשתיו גדון טובת הרב יעקב דוד גרו יאיר לעורר לב בנו הרב עוזר גרו יאיר. וגם מאתכם היה בקשתי לעשות בזה לטובת הנ"ל ואין לי מכם שום תשובה בזה. והרב יעקב דוד שוקד עלי בכל עת בזה, מאד גדול דחקו ואין בכחי לסבל הרחמנות עליו. בן אם עדין לא הגיע לידכם ישועתו מבנו, תראו לעשות בזה בכל כחכם לטובתו, ולמצוה רבה יחשב.

יב

ברוך השם, יום ו' ערב שבת קדש.

אתמול לפנות ערב תהלה לאל באתי מהלולא קדישא, בני שיחיו מה אוכל לשער לכם גדל יקרת הדבר הזה, אברך בכל לפי להשם ותברך אשר עד כה

עזרני, סי איז א פיינע חתנה מען מעג פארין [זו "חתנה" יפה, פדאי לנסוע] מארבע פנות
העולם לראות הענין הזה, וגדל תקף האמונה קדושה שיש לכל אחינו בני ישראל
שיחיו בזה. באים אנשים מקצה ארצות, וגם ממשערקסיע היו כמה אנשים מכבדים,
ומפורים הון רב. ואינם בוכים כלל, רק שמחים כל הלילה ותקף בפקר נוסעים לדרךם.
וגדל המניעות שהיה היום פה על ענין הנסיעה הזה לא היה כזאת מעולם, כי ירד
הגשם שני ימים רצופים יום ד' ויום ה', וכל תושבי הארץ פה אינם בזכרם שיהיה
בעת הזה גשמים כאלו. וכל אנשי העיר הזאת לא נסעו עד יום ל"ג בעמר בפקר. כי
על הלילה לא היה באפשרי לבוא לשם, כי החצר הוא רק בחזקת הפרענקין [עדות
המזרח], וכל הבתים שיש בשם משכרים להפרענקין שבאים מארצות אחרים משנה
לשנה גבירים מפרסמים, והמדרש מלא מפרענקיות [בנות עדות המזרח] מפה אל פה.
רק בכל שנה כאשר החמה זורחת, כל אנשי צפת עומדים החוצה על הגגות ובתוך
החצר ועושים לעצמם סכות ארעי, וכהיום זאת הנ"ל בלתי אפשרי לסבת הגשמים
באין מעצור. ועשו פה הדלקה גדולה [ההדלקה פה היה אצל בית הכנסת של כבוד האר"י
זכר צדיק וקדוש לברכה בשמחה רבה, וההדלקה נראית עד המירון, ותהלה לאל רקדנו הרבה
בתוך שטף הגשם, ואחר כך בבית הכנסת והכל פאהבה ובחבה]. אך ביום ל"ג בעמר בבקר
השכם בתוך שטף הגשם התחילו אנשי פה לנסע לשם. מה אמר לכם. לא האמנתי
כי יספר לי אם לא ראיתי בעיני. נסעו אנשים ונשים וטף, גם יונקי שדים. והגשם
שטף אותם, וכל הדרך היה מלא שמחה לגדל חביבות הדבר הזה. וטרום באו לשם
כבר נסעו קצת פרענקין, והיה מקום לכנס לתוך המדרש. ומקדם אמר כל אחד כל
מה שבלבו, ושפכו הרבה דמעות מקירות לבם. ואחר כך בעזרת השם יתברך גדלה
השמחה עד לשמים והיה קלינעט ופאק [תף ומצלמים]. וכלם בפיהם מזמרים נגונים
נפלאים. והילדים מתגלחים שקורין פה חאלאקין [חלקה]. והענין הזה הוא דבר נפלא,
כי יש להם שירים לזה ומרקדים עם הילדים בתנועות נפלאים. ממש בלתי נפשי
בנעם הדבר הזה, והילדים דפה, המה מחכמים נפלאים לא נראה כזאת.

הכלל, עם איז א [זה] ענין נפלא, מעשי רבי שמעון. ואנכי תהלה לאל זכיתי לעמוד
אצל הציון ממש, ואמרתי התפלה הקדושה שלנו שנתסדה על תקף
קדשתו. ונשאתי עיני למרום, ונתתי שבח והודיה לפניו יתברך אשר איש בערפי יזכה
לעמוד ביום הזה על ציון שלו הקדוש. ופרשתי שיחי מקירות לבי, וזכרתי כל הנפשות

הנרשמים אצלי, ואחר כך רקדתי ברוך השם הרבה בשמחת לבני. עד שמתוך הרקידה ישבתי עצמי על החמור לחזרה. וגם זוגתי תחיה היתה עמי, ותהלה לאל באנו לביתי לשלום בלי שום מכשול, רק עוף ויגע. ה' יחזק את כחנו אשר נזכה לבוא לעיר הקדש ירושלים תבנה ותכונן במהרה בימינו כאשר עם לבבנו. ותהלה לאל, היום שכרנו חמורים לשם לנסע אם ירצה השם ביום ב' הבא עלינו לטובה. יהי רצון שיהיה בשעה מצלחת שיהיה הנסיעה פסדר. ונזכה לבוא לשם בלי שום צער הדרך חלילה. ויתחזק כחנו לעשות פעלתנו בשם כאשר עם לבבנו, ונזכה לבוא לביתי לשלום גם בן בלי שום צער הדרך חלילה. רק הכל בשלום ושלווה לטוב לנו כל הימים אמן בן יהי רצון.

ויתר מזה לבי מלא מלים בזה, אך אי אפשר להוציא מבח אל הפעל. בני שיחיו, אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו לחסות בצל כנפיו של כבוד אדונינו מורנו ורפנו הנחל נזכע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לברכה, ותלמידו הקדוש כבוד אדוני אבי ומורי ורבי זללה"ה אשר הכניס לנו דעת על כל פנים למה לכסף. והשאיירו אחריהם ברכה כל האוצרות שלנו. ובפרט היסוד של קבוץ על ראש השנה, דאם איז גאר איין אנדער חדוש נפלא וזה באמת חדוש נפלא ושווה, וכל תשכחו מה שכתוב בסיום דברי קדשו של ההתגלות הצדיק רבי שמעון בן יוחאי "וכו". תשימו לב לזה התבה "וכו" ותבינו קצת דברי הנ"ל ודי למבין. יהי ה' עמנו מעתה ולנצח להיות בגורלנו עד עולם אמן בן יהי רצון.

נפלאתי קצת שאין לי שום תבה אחת מידידנו הרב צבי מ"ז. אך מסתמא הכל מאת ה'. ובה' בטחתי כי לא יעזבני. לעת עתה מצפה אנכי לקבל הסדר ששלחתם לי למען לא אצטרך חס ושלום ללוות על הוצאות, כי ביש לפני הדבר. ולעת עתה מכרח אנכי להכין כל מכתבי, ואם אקבל אם ירצה השם על ידי הרץ הבא אם ירצה השם ביום מחר, אודיעם בגיר מיוחד בשורות שתים כי לא יסכים הפנאי לסבת הליכת השירא, וגם עתה אנכי מטרד מאד. כאשר תוכלו להבין פי ענין הנסיעה הזאת קשה לפני כמעט יותר מאשר מחוץ לארץ לפה. ה' ברב רחמי יוליכני בדרך הזה לשלום בלי שום צער הדרך כלל, ויביאני לשלום על שבת קדש הבא עלינו לטובה לעיר הקדש ירושלים תבנה ותכונן במהרה בימינו, חזק בכריאותנו בראוי, ושם אזכה לתן תכף תודה והודיה להשם יתברך על נפלאות חסדו יתברך

מכתבי יב מוהר"י

אשר גומל עמי בכל עת. ועל זה במחוני גם עתה שימלא משאלות לכבי למוכתתי וכוזה
אסים ואמר שלום, ונפשי קשורה בנפשם לזכרם בכל עת למוכתנו.

דברי אביכם המברך אתכם בכל טוב רוחני וגשמי, מצפה לשמע בכל עת קול הצלחתם
למעלה בזה ובכא לטוב להם.

יצחק.

פריסת שלום לכלתי הצנועה מרת אסתר שיינדיל, ולנכדתי המהללה הכלה מרת
אדיל תחיה, ולנכדי היקר כמר נחמן שיחיה, ולנכדתי החכימה בתיה
תחיה, ולנכדי היניק שכנא שיחיה.

פריסת שלום לכלתי הצנועה מרת רחל תחיה, ולנכדי היקר כמר אהרן שיחיה,
ולנכדי הנחמד נפתלי שיחיה, האמינו לי ילדי האהובים שאינני שוכח
אתכם אפלו לשעה אחת. ה' יתברך יעזור שיקים כל שאני מבקש עבורכם. אני
מבקש מכם, אל תדאגו. ה' ברוך הוא יעזר לנו בכל דבר בזמנו כרצונו יתברך.

זוגתי תחיה דורשת בשלומכם באהבה רבה ומאחלת לכם כל טוב. אהבתה לכם
היא בלי שעור ובפרט להילדים שיחיו, והיא גם פן ברוך ה' נוסעת עמי
לירושלים וה' יצליח דרכה, והיא תמיד מתפללת לה' בשבילכם ומקנה לשמע מכם
בשורות טובות. ובקשתה להודיע לה משלום הזוג מרת סאסיע תחיה עם שלום
בעלה רבי משה גרו יאיר ומבתם תחיה, ואיך מתנהג להם בפרנסתם, איהר וועט זי
מחיה זיין [תחיו אותה].

דאבריש אשת רבי יצחק.

פריסת שלום לכל אנשי שלומנו שיחיו וכל אוהבנו שיחיו ולכל השכנים שם,
ובפרט לידידנו השכן האברך המפלג הרב יעקב גרו יאיר. וקבלתי
הקוויטיל שלו עם אחד רובל כסף וכן אנכי שמתי הקוויטיל שלו תחת חיקי להשאירו
על איזה מקום קדוש בדרפי בקדש לעיר הקדש ירושלים תבנה ותכונן במהרה בימינו.
וחזן לזה רשום אצלי כל שמוותיו שיחיו בספר להזכירו בכל עת לטוב.

ידידנו הרב דוד ריידע מבקש מכם לעורר שם כל משפחתו שיחיו, ובפרט הנגיד הרב צבי טאפאטשניק גרו יאיר שירחמו עליו להיות בתומכי למחיתו. כי דחקו גדול למאד ומדוע יתרחקו ממנו כל כף, ובפרט כי הוא איש ירא ה'. בן יתאמצו לטובתו ולהודיעני מזה, ונא לדרש בשלום כל אנשי הבית המדרש שלנו לכל אחד באהבה רבה. אביהם אוהבם.

יצחק הנ"ל.

יג

בעזרת השם יתברך, יום ו' ערב שבת קדש פרשת במדבר מ"ח למספר בני ישראל תרכ"ט, פה עיר הקדש ירושלים תבנה ותכונן במהרה בימינו.

ישאו הרים מארץ החיים, שלום וברכה לכבוד אהובי בני חמדת לבבי הלא הוא הרבני המפלג דוד צבי גרו יאיר, והלא הוא הרבני המפלג הרב מיכל שיחיה.

חי החיים ישפיע עליהם כל טוב רוחני וגשמי, לטוב להם כל הימים ביחד עם נשותיהם ויוצאי חלציהם שיחיו, ויזכו לשתי שלחנות תורה וגדלה במקום אחד, אמן בן יהי רצון.

חסדי ה' אזכיר על כל הטוב אשר גמלני, ברוך שהחנינו וקימנו והגיענו לזמן הזה. ותהלה לאל באתי לפה לשלום ביום ו', ערב שבת קדש העבר בערך חצות היום, ומצאתי פה את שאהבה נפשנו את אנשי שלומנו היקרים שיחיו. וזכיתי בזה היום להתפלל מנחה וקבלת שבת אצל מקום קדשנו בית תפארתנו. והאמנם אשר בודאי נהפך לפי בקרבי על גדל מרירות החרבן, כי מתפעל נפש הרואה, אוי לנו על שברנו, ואי אפשר לשער הענין הלזה, על כל אלה בראות הומיות אחינו בני ישראל שיחיו, בהתפללם שם אנשים ונשים וטף וכלם מקירות לבם מתחננים ומבקשים לגאלת נפשם, אמרתי זאת נחמתי בענינו. כי סוף כל סוף מזה תצמח הגאולה במהרה בימינו אמן סלה, ודרכי ה' נעלמים מאתנו.

ונתגברתי במחשבותי וקשרתי עצמי גם בן לתוך כל הקבוצים הקדושים מאחינו בני ישראל שיחיו והתפללתי עמם. אך עם כל זה לא שב רוחי

בקרבי. ובאנו לביתנו והתחלנו להחיות עצמנו עם התקנה האמתית, אשר אנו מאמינים אשר בחסדי ה' בודאי יבוא הגואל צדק במהרה בימינו, עד אשר באנו לשמחה ורקדנו קדם קדוש בתשוקת לבבנו. ותהלה לאל עבר כל השבת קדש בשמחה. ואחר כך ביום א' נסענו יחד לעיר הקדש חברון ובאנו על לינת לילה ביום א' בערב לבית הצדקת רחל אמנו זכר צדקנית וקדושה לברכה. ומן חצי לילה עד הבקר שפכנו שיחנו באשר עם לבבנו. ובבקר השכם התפללנו תפלת שחרית בצבור, שם מצאתי קצת מרגוע לנפשנו. ובאנו לעיר הקדש חברון ביום ב' ערב ראש חודש לעת ערב. ותכף הלכנו למקוה, והלכנו להתפלל מנחה אצל מקום מערת המכפלה. מה אמר מה אדבר, זה הוא ענין אחד ממש עם מקום קדשנו, ובלפי לא היה שום הפרש ביניהם, והיינו בשם לערך שתי שעות. והגם שזורק עלינו קצת אכזבים טובים, רק היה בחסד. וביום ראש חודש הלכנו על כל המקומות הקדושים, עד אשר באנו באחרונה אל מערת ישי אבי דוד והצדקת רות. בשם נפתח לבי עד למאד כי נזכר בלפי גדל עצם קדשת ההתנלות של כבוד אדוננו מורנו ורבונו הנחל נובע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לברכה על הפסוק ויאמר בעז אל רות. אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו לטוב אמתי פודה, ובאנו לשמחת לבבנו, וביום ד' בבקר נסענו לחזרה. ובאתי עת תפלת מנחה גדולה עוד הפעם לבית רחל אמנו, והתפללתי שם תפלת המנחה. ותהלה לאל באנו לפה לשלום. עד הנה עזרונו רחמינו יתברך, כי לשער לכם גודל ענוי הדרך הזה מעת צאתי מביתי מעיר הקדש צפת עד היום, הוא בלתי אפשרי. הפלל הדרך מלא נסים. ואין בזה שום דרך הטבע כלל, רק השם יתברך ברכ חסדיו שלח מלאכו לפנינו, והוליד אותנו בכל הדרך הזה ולא על ידי שום דרך הטבע כלל. בן ברחמינו יתברך יושענו לפעל בקשתנו מלפניו יתברך על כל אודותינו, ולהג את חג השבועות הקדוש בשמחת לבבנו. ויוליכנו גם לחזרה בדרך הזה לבוא לביתנו עיר הקדש צפת בלי שום צער הדרך, ונזכה לבוא לשם שלם בנופנו ובממוננו ובתורתנו אמן בן יהי רצון.

וביום אתמול הלכנו גם בן להתפלל תפלת מנחה למקום קדשנו. ובפעם הזאת נפתח לבבי ופרשתי שיחתי לפניו יתברך בפרט ובכלל, וזכרתי כל השמות של כל אוהבינו כפי שגורשמים אצלי. ועמדנו שם עד הלילה ותהלה לאל היה בהשקט. והיום מסתמא נלך לשם גם בן להתפלל תפלת המנחה וקבלת שבת

והתפלה, ולספר שם הספירה של יום מ"ט. יהי רצון שנוזבה להארת וקדשת יום החמשים הקדוש יום קבלת תורתנו הקדושה, אשר נזכה לקבל עלינו מחדש קדשת תורתנו הקדושה, לשום אותה בלבבנו מעתה ולנצח, למען טוב לנו מעתה ולנצח, לטוב לנו כל הימים טוב אמתית לתכליתנו הנצחית והיתה זאת שמחתנו וחדותנו אמן בן יהי רצון.

והנה מסתמא בלבי הרבה לדבר מענין הנסיעה הקדושה הזאת, אך עדן אין דעתי צלולה מטרדת הדרך. רק מרב אהבתכם באתי להודיעכם משלום בואי לשלום לכאן, והודעתי אתכם כל הנ"ל. ודעתנו להתמהמה פה בחסדי ה' עד יום א' פרשת בהעלתך הבא עלינו לטובה. אז נשים פעמי רגלינו לבוא לביתנו לעיר הקדש צפת, ואפשר נסע דרך עיר הקדש טבריא, ולמען אהבתם אלך עמהם יחד. וכאשר בחמלת ה' עלינו שנבוא לביתנו לשלום בן משם ארחיב לכם הדבור ככל אשר עם לבבי. ואפרט לכם כל המקומות הקדושים שזכיתי להיות ואשר עוד אזכה להיות בשם בחסדו יתברך. ולעת עתה אהובי בני שיהיו, תתנו שבח והודיה להשם יתברך אשר עד כה עזרנו רחמיו יתברך. מה אמר מה אדבר, מי פעל ועשה קורא הדורות מראש, ורק זכותו הקדוש וזכות תלמידו הקדוש כבוד אדוני אבי ומורי ורבי זללה"ה הופיע עלי לחנני בחסד הגדול הזה, בן יעמד לנו זכותו הקדוש מעתה ולנצח לבוא למבקשי נפשי, לתכלית הנצחית בחיים חיותי בארץ הקדושה הזאת, ויזכנו לשמע מכם בשורות טובות, לשמע קול הצלחתכם בטוב ובנעימים והיתה זאת שמחתתי. דברי אביכם ואוהבכם מעתיר בעדכם בכל עת ורגע, וה' ברכ רחמיו יאזין תפילתי עלינו ועל כל התלויים בנו ועל כל אחינו בני ישראל לטוב לנו בגאולה ישועה ורחמים אמן בן יהי רצון.

יצחק.

זוגתי תחיה גריסט אייד גאר פריינטליך, ויא איז ברוך השם זעהר צופרידען [דורשת בשלומכם בידידות רבה, היא ברוך ה' מרצה מאד] שזכתה לבוא לפה ועל כל המקומות הקדושים הרבתה בתפלתה עבורכם לטוב לכם תמיד. והבלבולים שלי ממנה בזה הדרך היה בחסדים גדולים, יחננו ה' על להבא שיהיה הכל בחסדיו עלינו לטובתנו.

מכתבי יג מוהר"י

פריסת שלום לחתני היקר הרב יעקב יחיאל מיכל גרו יאיר עם שלום נכדי היקרים, לא נתקה אהבתו ממני, והיה על זכרוני להזכירו על כל המקומות הקדושים. וה' ברב רחמיו יושיעו לטוב.

פריסת שלום לכל אוהבינו ואנשי שלומנו ושכננו שיחיו בלם יעמדו על הברכה, ויתפקדו לטובה ככל אשר שאלתי עבורם. ואם ירצה השם מביתי באשר זכנו ה' לבוא לשם מהרה לשלום, משם הנני בעזרת השם יתברך להעריך לכל אחד פריסת שלום ביחוד כפי אשר ישם בלבי הוא יתברך.

דברי אוהבם האמתי.

יצחק.

ועל הטוב וזכר שמו כבוד ידיד נפשי פרע כאח לי הרבני המפלג כבוד שם תפארתו מורנו הרב יעקב טיטלבוים גרו יאיר. אחי ידידי מה אמר מה אדבר, הטובות אשר עשית עמי ותגדל חסדך עמי אשר התחזקת נפשי לבוא עד הלם, בן אהבתו חקוק בלבי, ולא אוכל לשכחו כלל. בן יצליחו ה' ככל לבבו למוכתו, עדי יזכה לבוא בחיים חיותו לתכליתו האמתית ברב שלום וברכה. ואזכה עוד בחיים חיותי לראותו נטוע באהלו עם זוגתו תחיה בארץ הקדושה הזאת עם הרחבת לבב למעלה.

דברי פרע כאח לו.

יצחק.

תפרס למעני בשלום ידידנו היקר הנעלה הרב נחמן טוילטשינער לאומאן, ותודיע לו שלום בואי לפה לשלום ומכל הנ"ל, ואם ירצה השם מביתי אכתב לו ביחוד, ומכתבו על ידי אנשי שלומנו שיחיו קבלתי לנכון, ודבריו האמתיים החיו את נפשי.

דברי הנ"ל.

גם אני דורש שלום אוהבי ורעי האחים היקרים מה טוב ומה נעים שמם מורנו הרב דוד צבי גרו יאיר, ומורנו הרב מיכל גרו יאיר. אמרתי להודיעם משלומנו הטוב, אשר ביום ג' בחקתי פאתי יחד עם הרב דמחננו ועם ידידנו הרב יעקב גרו יאיר בן רבי צבי לפה ירושלים עיר הקדש תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן בן יהי רצון.

ואבקש לפרס בשלום ידידנו הותיק מורנו הרב נחמן גרו יאיר הלוי היושב באומאן, ובשלום כל אנשי שלומנו היקרים. השם יתברך יזכנו לקבל את החג הקדוש הבא עלינו לטובה, ונזכה לקבל התורה לשמור לעשות ולקיים לגיל ולשיש באורה.

דברי ידידכם מאז.

אברהם אבא ראבינאוויטש ממשערהרין.

ואבקש לדרש אנשי שלומנו היקרים היושבים בכרסלב.

יד

בעזרת השם יתברך, יום ג' עקב תרכ"ט פה עיר הקדש צפת תבנה ותבונן במהרה בימינו. שלום וישע רב וכל טוב סלה לכבוד בני היקרים החביבים שיהיו.

ביום ה' דברים פתבתי להם על ידי הפאסט והודעותים מדאגת לפי מעכוב מכתבם אשר לא קבלתי עדין מכתב מהם מן אחר זה המכתב שפתבו לי ביום ג' תזריע, ובשבוע עברה הוספתי להם דברים בזה על ידי כבוד ידידנו היקר המפלג הרב מאיר שיהיה שנסע מפה. והעקר שמתי דברי בפיו. ומאז ועד כה חפיתי וכלו עיני לביאת הרץ בשבוע זו, אולי ישמח לבכי בקבלת מכתב ידם הטובה. ובא אתמול הרץ, ותהי תוחלתי נכונה. מה אוכל לשער לכם דאגות לפי מזה, ורק בחסדי השם יתברך הנותן לי עתה פה, הוא נותן בי גם כן כח קצת שיהיה בידי להמתיק הצער מזה. ולעת עתה לא אוכל לשאת חטא עליהם חלילה, כי בודאי אחר אזהרתי עליהם לשלח לי מכתב בכל הדש, בודאי קימו זאת, ומי יודע הסבה בזה שנתהוה עכוב בזה, יהי רצון שיהיה הכל לטובה. והאמנם שבודאי יש לי עגמת נפש מעכוב מעות אשר בלתי הסכים שחגוני כבוד אנשי שלומנו אשר זה היה חסד גדול מאת ה', כי בלתי זאת לא ידעתי מה היה נעשה עמי. חסדי ה' ונפלאותיו גברו עלי בזה עד כה, ובזה במחתי אשר בעזרתו יתברך לא יעזבני. ועם כל זה בודאי יש לי עגמת נפש עתה מעכוב המעות, עם כל זה אין נחשב זאת לאחד מאלף נגד זה אשר בלתי עיני לראות פתיבת ידם הטובה, אז ותחי רוחי בקרבי. ולפי חלישות פחי מהנ"ל לא היה בלבי לכתב על ידי זה הפאסט, אך אמרתי אשר לפי דעתי בודאי שלחו לי מכתבם עם מעות כפי אשר הזהרתי אותם עוד מעיר הקדש ירושלים תבנה ותבונן במהרה

מכתבי יד מוהר"י

בְּיָמֵינוּ, וּכְפִי הַנִּרְאָה נִתְעַכֵּב עַל הַדְרָךְ, בֵּן נְחוּץ לָהֶם לְדַעַת מִזֶּה אֲשֶׁר יֵרָאוּ לַעֲשׂוֹת
 אֵיזוֹה תְּקוּן בְּזוֹה, שִׁיגִיעַ לְיָדֵי מַהֲרָה. כִּי לַעֲת עֵתָה תִּדְעוּ אֲשֶׁר עוֹמֵד הַדְּבָר אֲשֶׁר מִכְרַח
 אֲנִי לְקִים הַדְרָךְ בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם, אֲבַעַר מֵאֶקֶע [וְאֶמְנֵם בְּאֵמַת] יוֹם יוֹם וְדִי לְמִבִּין. נָא
 בְּנֵי שִׁיחֵי תִשְׁיִמוּ לֵב לְדַבְרֵי אֱלֹהִים וְתִרְאוּ לְחֹשֶׁב אֹדוֹתַי כְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְיַדְכֶם לְטוֹבֹתַי
 לְרֵאוֹת לְתַמְכְּנוּ לְטוֹבַת מַחִית פְּרִנְסָתִי לְפָה, הֵן לְהַנְטוֹת לִי מְעוֹתְכֶם בְּזַמְנֵנוּ, וְכֵן בְּעֵנֵן
 טוֹבֹתַי מֵאוֹהֲבֵינוּ, תִּשְׁיִמוּ לֵב לָזֶה שִׁיחֵי לִי אֵיזוֹה מְעַמֵּד בְּזוֹה לְהַחֲיוֹתִי פֶה.

וְהַעוֹלָה עַל רוּחֵי הַיָּה לְכַתֵּב בְּזוֹה אֵיזוֹה מִכְתָּבִים לְאוֹהֲבֵינוּ מִפּוֹלְטִישֵׁן, אֵךְ לְאֲשֶׁר
 מַחֵי מִבְּלָפֶל כְּעַת, וּבְפָרֵט כִּי לֹא יִדְעִיתִי מִהַנְעֵשֶׂה בְּשֵׁם, וְאוֹלֵי כָּבֵר נִשְׁלַח
 לִי אֵיזוֹה תִּשְׁוֶרָה מֵהֶם, בֵּן אֵין לִי דְבוּרִים לְבּוֹא אֲלֵיהֶם. וּבְפָרֵט כִּי כְּתַבְתִּי לָהֶם כָּבֵר
 כְּמָה פְּעָמִים, וְעַד כֹּה אֵין לִי תִשְׁוֶבָה מֵהֶם, וְגַם אֵין לִי תִשְׁוֶבָה מִמִּשְׁפַּחְתָּנוּ מֵאוֹמָאן.
 הַכֵּלל שְׁנֵתְעַלֵּם מִמֶּנִּי כָּל דְּבָר, לְכֵן לֹא אוּכַל אֲנִי לְבּוֹא עוֹד בְּפַעַם בְּדַבְרֵי כָּל זְמַן
 שְׁלֹא אֶקְבַּל אֵיזוֹה תִּשְׁוֶבָה בְּזוֹה לְדַעַת אִם נִפְעַל אֵיזוֹה דְּבָר בְּזוֹה לְטוֹב. וְה' בְּרַב רַחֲמֵי
 יְחִוִּם עָלַי וַיַּחַנְנֵנִי בְּחֶסֶדוֹ וַיִּתְּבַרֵךְ שְׂאֻזָּכָה לְעַמֵּד עַל מִשְׁמֵרֹתַי לְשִׁקֵּד עַל תְּכִלְתִּי הַנִּנְצָחִי
 וּלְבַטֵּחַ עָלָיו וַיִּתְּבַרֵךְ שִׁיחֵי הַכֹּל עַל נִכּוֹן, וְאֻזְכָּה לְשִׁמּוּחַ בְּחֶסֶדוֹ הַגְּדוֹל אֲשֶׁר חֲנַנִּי
 לְהַיּוֹת מִתּוֹשְׁבֵי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. זֶה חֲלָקִי מִכָּל עַמְלֵי עֵתָה, וְרַק זֹאת חַיִּיתִי עֵתָה לְטוֹב.

תִּדְעוּ אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּי לָכֶם בְּקִוִּין הַלְזוֹ שְׁבָעָה מִכְתָּבִים. (א) בְּיוֹם ה' שְׁמִינִי עַל יְדֵי רַבִּי
 יוֹאֵל צְבִי. (ב) בְּיוֹם ו' הַנ"ל עַל יְדֵי הַפֶּאֶסְט. (ג) קִדְּם נְסִיעֵתִי לְעִיר הַקֹּדֶשׁ
 יְרוּשָׁלַיִם תְּבַנֶּה וְתִבְנוֹן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אֲמֵן סֵלָה. (ד) בְּיוֹם ו' עֶרֶב שֶׁבֶת קִדְּשׁ בְּמִדְבָּר
 מְעִיר הַקֹּדֶשׁ הַנ"ל. (ה) עַל יְדֵי יְדִידֵינוּ הַרֵב אֲבֵאלֶע גֵּרוֹ יְאִיר. (ו) בְּיוֹם ג' חֲקַת עַל יְדֵי
 הַפֶּאֶסְט. (ז) בְּיוֹם ה' דְּבָרִים עַל יְדֵי הַפֶּאֶסְט. חוּץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּי עַל יְדֵי יְדִידֵנוּ הַיֶּקֶר הַרֵב
 מְאִיר גֵּרוֹ יְאִיר, וְעַד כֹּה לֹא קִבַּלְתִּי תִשְׁוֶבָה אֶפְלוּ עַל הַרְאִשׁוֹן. יַחַנְנֵנִי ה' בְּחֶסֶדוֹ הַגְּדוֹל
 לְהַוִּישֵׁעַ בְּזוֹה מַהֲרָה, וְהִנֵּה בְּמִכְתָּבִי מִן פְּרִשֶׁת חֲקַת כְּתַבְתִּי לָהֶם, וְרִשְׁמֵתִי לָהֶם צְעֵטִיל
 מֵאוֹהֲבֵינוּ אֲשֶׁר הָיוּ בְּעוֹזְרֵי בְּעַת הַנְּסִיעָה לְפָה, כִּי אִמְרֹתַי אוֹלֵי יִהְיֶה נְחוּץ לָכֶם זֹאת.
 עֵתָה רְצוּף פֶּה צְעֵטִיל מִקְצַת אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ שִׁיחֵי לְמַעַן יִהְיוּ לְפָנֵיכֶם לְזַכְרוֹן.
 וְעַם כְּבוֹד יְדִידֵנוּ הַיֶּקֶר הַרֵב אֲבֵאלֶע גֵּרוֹ יְאִיר דְּבַרְתִּי מִזֶּה, וְאָמַר לִי בְּפִרוּשׁ שִׁישׁ בְּכַח
 לַעֲשׂוֹת לְטוֹבֹתַי בְּעַת יְמֵי הַקְּבוּץ הַקֹּדֶשׁ שְׁלָנוּ, רַק שֶׁהוּא מְטָרֵד לְמֵאֵד. עַם כָּל זֶה
 כֹּאֲשֶׁר בְּנִיכֶם שִׁיחֵי יְעוֹרְרוּ אוֹתוֹ בְּזוֹה, הַבְּטִיחַ לִי שְׁבֻדָּאֵי יִהְיֶה לְעוֹרְתְכֶם בְּכֹל כַּחוֹ
 לְטוֹבֹתַי, כִּי הוּא רָאָה וְהִבִּין מְעַמְדִי. בֵּן תְּבִינֵנוּ אֵיךְ לְהַתְּנַהֵג, וְה' יִצְלִיחֶם, כִּי רַק עָלָיו

יתברך סמיכתי בכל ענין זה, והוא יתברך הטוב יחנני. לעת עתה תדעו אשר נמצא כעת בידי מזמן אחד רענדיל, ועל זה מגיע ממני הקפות על ערך שלשה רענדיליך ויותר קצת, ועד ביאת הרץ השני הוא עוד שני שבועות. והעת עתה להכין עצים ונחלים על כל ימות החרף, וימים טובים ממשמשיין ובאין עלינו לטובה; ועם כל זה בני שיחיו, עכוב מכתבם עולה לי על הכל. הודעתי לכם כל זאת למען תדעו מהותי, וכבר כתבתי לכם אשר הוצאה הכרחיות שלי לא פחות מן ד' רובל כסף לשבוע, מעות פה עולה חמשה רובל כסף דיפאזיטין. ולא אוכל עוד לקמץ יותר, כי על ענין אכילה ושתיה אוכל אנכי לקמץ בכל היכלת, אך על שאר דברים אין בידי, כי משרתת מכרח אנכי להחזיק, כי הוא פקוח נפש, וכמו כן כביסת בגדים וכדומה. ועם כל זה מכרחת עוד זוגתי תחיה לעשות בצרכי הבית יותר מפחה, ואי אפשר לבאר זאת על פני השדה. ועם כבוד ידידינו הרב אבאלע נרו יאיר דברתי בזה, כן תשמעו ממנו, וה' ישום עצה בלבכם איך להתנהג בזה לטובתי.

ויתר מזה אין בפי מלין, וגם כל הנ"ל כתבתי שלא ברצוני, אך ההכרח אלצני לזה. והנה ימי אלול הקדוש ממשמשיין ובאים לקראתנו, יהי רצון שנוכח לקבלם פראוי לשקד מחדש על תכליתנו הנצחי עדי נוכח לכנס לימי ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה באיזה פנים יפות. והנני מברכם אשר יזכו להיות על ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה עם בנייהם שיחיו באומאן, להיות נמנה בתוך הקבוץ הקדוש שלנו אשר מתאספים לשם להסתופף בצל כבוד הנחל נובע מקור חכמה וזכר צדיק וקדוש לברכה זכותו יגן עלינו השוכן בשם יהי חלקי עמהם. ובזה אסים ואמר שלום.

דברי אביהם ואוהבם המצפה להתכשר מהרה מטוב נסיעתם לאומאן אשר יהיה הכל על נכון צאתם ובוואם כנפשם ונפש אביהם המעטיר בעדם לטוב.

יצחק.

זוגתי תחיה גריסט איך אללע גאר פריינטליך אין גליסט בכל לבבה לשמע מכם בשורות טובות. גילויבט השם יתברך זיא איז מיר פה לעזר גדול [זוגתי תחיה דורשת בשלום בלכם מאד בידידות ומשתוקקת לשמע מכם בשורות טובות. תהלה להשם יתברך היא בשבילי פה לעזר גדול], חסדי ה' גברו עלי בזה עד מאד. וכל מגמתה שיהיה

מכתבי יד מוהר"י

לי נִחַא לְעִבּוּדְתִי אוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, יְהִי ה' עִמִּי מֵעַתָּה וּלְנֶצַח לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים אָמֵן בֵּן יְהִי רְצוֹן.

דאבריש אשת רבי יצחק שטהרינהארין.

בְּנֵי שִׁיחִיו, נִפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר לֹא זָכִיתִי לְהַתְּבַשֵּׁר מֵהֶם אִם הָיוּ בְּהַמְשָׁךְ זֶה הַשָּׁנָה בְּאוֹמָאן עַל אִיזָה עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲשֶׁר בֵּן הָיוּ הִנְהַגְתָּם בְּהִיוֹתִי שָׂמָה, וְלִפְעָמַיִם פְּעָמַיִם בְּשָׁנָה. נָא לְהוֹדִיעֵנִי הַטּוֹב מְזוּה, וְעַל לְהַפֵּא יִצְלִיחַם ה' שִׁיחִיו בְּכַחַם לְכוּא לְשֵׁם כְּכָל רְצוֹנָם הַטּוֹב וְהִיתָה זֹאת שְׂמֻחָתִי לְהַחֲיוֹתִי לְטוֹב.

פְּרִיסַת שְׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ שִׁיחִיו וְלְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שִׁיחִיו בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ כְּאֲשֶׁר אֶקְבַּל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִיזָה מִכְּתָב מֵאִיזָה מֵאוֹהֲבֵינוּ בְּדֹאֵי אֲשִׁיב לֹא תִכְף כְּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. וְה' יִצְלִיחַם כְּנַפְשָׁם וְנַפְשׁ אוֹהֲבֵם תָּמִיד מִכְּקַשׁ אֲהַבְתָּם לְטוֹב.

יצחק הנ"ל.

וְהַתְּדַרְשׁוּ לְמַעַנֵי בְּשְׁלוֹם כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הִקָּר כְּבוֹד שֵׁם תְּפָאֲרָתוֹ מוֹרְנוּ הֶרֶב נַחְמָן הַלְוֵי גְרוֹ יֵאִיר בְּאוֹמָאן. וְהִנֵּה בְּנֵי שִׁיחִיו, דְּרַפֵּי זֶה זְמַן רַב, הִינּוּ מִן אַחַר הַסְּתַלְקוֹת כְּבוֹד אֲדוֹנֵי אָבִי וּמוֹרֵי וְרַבֵּי זִלְלָה"ה זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, לְתַן כְּכָל עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל פְּדִיּוֹן בֵּיד יְדִידֵנוּ הֶרֶב נַחְמָן הַנ"ל עַל טוֹבַת צָרָךְ הַכָּלָל שְׁלָנוּ. וְגַם בְּשָׁנָה הַעֲבָרָה נִתְּתִי לֹא ח"י זְהוּבִים כְּפִדּוּעַ לָהֶם. עֵתָה כְּאֲשֶׁר נֶעְלַם מִמֶּנִּי מִכְּתָבִי לֹא אוּכַל לְדַעַת אִם יֵשׁ בְּיַדִּי לְתַן ח"י זְהוּבִים לְפִי מַעֲמָדִי בְּעַת. לְכֵן בְּנֵי שִׁיחִיו, עֲלִיכֶם קָסִמִּיכְנָא לְתַן לֹא בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל פְּדִיּוֹן עַל שֵׁם הַכָּלָל, כְּמָה שִׁתְּבִינוּ, וְכָל הַמוֹסִיף וְכוּ'. וְהַעֲקָר בְּמַטְבַּע כֶּסֶף דִּיקָא. וְכְמָה שִׁתְּתַנוּ אֶקְבַּל בְּחֻשְׁבוֹן, וְה' הַטּוֹב יִפְדֶּה אוֹתָנוּ מִכָּל רַע. וַיִּמְשָׁךְ עָלֵינוּ בְּרַכָּה וְחֶסֶד וַיִּשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוֹב זֶה מְזוּה לְהַחֲיוֹתִי.

פְּרִיסַת שְׁלוֹם לִידִידֵנוּ הִקָּר הֶרֶב נַחְמָן חב"ר בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם.

יִקְבְּלוּ רְצוֹף פֶּה קוֹוִיטִיל לְקַבֵּל עַל זֶה מִיְדִידֵנוּ שְׂאֵר בְּשָׁרְנוּ רַבִּי לִיפֵא מֵאֲנָאִלִים גְרוֹ יֵאִיר חֲמֻשָּׁה לִילְבִים טוֹבִים, וְתַעֲשׂוּ עִמָּם כְּרְצוֹנָם הַטּוֹב. אֲפֹשֶׁר צְרִיכִין לְתַן לְאַחַד מִתְּנָה, בֵּן יְהִיָּה בִּידְכֶם, וּבְכַפְרַט לִידִידֵנוּ הִקָּר הֶרֶב יַעֲקֹב מֵיטְלָבוּיִם גְרוֹ יֵאִיר, בְּדֹאֵי מֵהָרָאוּי לְחַנְּנוּ בְּדַבָּר כְּזוֹ. וּבְכַפְרַט כְּאֲשֶׁר יִתְקַבְּלוּ לְשֵׁם בְּשִׁלְמוֹת, לְמַתְנָה גְדוּלָּה

יחשב, כי דבר קטן אשר גדל פה ארץ הקדש, יקר מפל הגדל בחוץ לארץ ובפרט לדבר מצוה. כן תעשו כטוב בעיניכם למצבתנו.

ידעו בני שיחוי, אשר חבת הארץ הקדושה הזאת יקר עלי בכל עת למעלה, וזה הוא עקר חיותי בטוב, וכל מה שהארכתי במכתבי הוא רק מחמת אהבתם אשר קשורה בנפשי, חפץ ומשתוקק לדעת מטוב שלומם. ועל פרנסתי במחוני חזק בה' אשר בודאי לא יעזבני, והכל יבוא בעתו, ואזכה עוד לקיים מצות מעקה על ביתי לעשות במקדש האפשרי, ושיהיה לי איזה קצת חדר מיוחד לעבודתי אותו יתברך, אשר יש לי מקום טוב לזה לעשות עם חלון פראוי. לכן בקשתי מכם אשר אל תדאגו עבדני. ועל אודותיכם מהנעשה אתכם תבטחו תמיד בה' שבודאי לא יעזבכם. וה' יחזק לכבכם בתורה ותפלה ומעשים טובים, ואזכה לשמע תמיד הטוב משלומכם, טוב אמתני ונצחי בזה ובכא אמן כן יהי רצון.

אביהם המברכם בכל טוב ומצפה לתשובתם הטובה להחיותי.

יצחק.

רצוף פה קוויטיל, ויעתיקו ממנו עוד אחד כתבניתו, ולתן אחד על ציון הקדוש, ואחד למסר לידידנו רבי נחמן הלוי עם הפריון על שם הכלל שלנו. וה' יאריך ימינו ושנותינו בטוב ובנעימים אמן כן יהי רצון.

יצחק.

טו

ברוך השם, יום ה' פרשת עקב תרכ"ט פה, עיר הקדש צפת תבנה ותפוגן במהרה בימינו אמן סלה.

מארץ החיים אקרא לשלום ידיד נפשי יקרת לכבי כבוד הרבני המפלא הניתק הנגיד המהלל כבוד שם תפארתו מורנו הרב אברהם אבא גרו יאיר.

ישא ברכה מאת ה' לפקדו למזכה בכל הענינים שלו. עדי יזכה לטוב אמתני ונצחי בזה ובכא מעתה ולנצח אמן כן יהי רצון.

יְדִידִי, דְּמִיתִי לְקַבֵּל מִכְתָּבוֹ מֵאֲדָעַם כְּהִבְטָחְתּוֹ וְלֹא זְכוּתִי, כֵּן בָּאתִי לְהִבְטָחְתִּי לְהִנְטוֹת לוֹ מִכְתָּבִי לְאוֹמָאן. וַיֵּדַע כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר אַחַר נְסִיעַתְּם מִבֵּיתִי, הָיִיתִי כְּמֵה יָמִים כְּמִבְלָבֵל לְרַב תְּשׁוּקָתִי לְאַהֲבָתְכֶם, מִמֶּשׁ כָּלָה כְּחִי, אֲשֶׁר בְּרַב כַּח הַכְּרַחְתִּי לְאַזּוֹר כְּגִבּוֹר חֲלָצִי לְעֵמֶד עַל מִשְׁמְרָתִי לְעִבּוּדִיתִי לְהִתְמַדָּת לַמּוֹדֵי הַטּוֹב. זֶה חֲלָקִי מִכָּל עֲמָלִי, וְהַכֵּל בְּכַח כְּבוֹד אֲדוֹנָי מוֹרְנוֹ וְרַבְּנוֹ הַנְּחַל נוֹבַע מְקוֹר חֲכָמָה זָכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבִרְכָה, וְזִכּוֹת כְּבוֹד אֲדוֹנֵי אָבִי מוֹרֵי וְרַבֵּי תַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ זִלְלָה"ה זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ. כֵּן יְהִי ה' עִמָּדִי מֵעַתָּה וְלִנְצַחַת, לְזִכּוֹת לְשַׁקֵּד עַל תְּכֵלִיתִי הַנִּצְחִי כְּרָאוּי, וְלִהְיוֹת אֶת נַפְשִׁי עִם כָּל הַטּוֹב הַנִּמְצָא אֶתְּנֶנּוּ, לְבִלּוֹת נַפְשִׁי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים עַל יְדֵי כָּל הַדְּרָכִים הַקָּדוֹשׁוֹת שְׁלָנוּ, וְלִדְעַת וְלִהְיוֹת אֶתְּמוֹן תְּמוֹד אֲשֶׁר טוֹב ה' לְכָל. וְהִנֵּה בְּנִסְיעַתְּם הַטּוֹבָה לְפָה הַצְּלִיחוּ וְגַם עֲשׂוּ פְרִי. אֲשֶׁר כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הַיָּקָר הֵרַב מֵאִיר גְּרוֹ יֵאִיר נִתְעוֹרֵר מִזֶּה, וְאַזּוֹר כְּגִבּוֹר חֲלָצִיו וְשֵׁם נַפְשׁוֹ בְּכַפְּיוֹ לְבֹא לְאוֹמָאן לְזִכּוֹת לְהִיוֹת נִמְנָה בֵּין הַקְּבוּצִים שְׁלָנוּ הַמְּתַאֲסָפִים לְשֵׁם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, לְהִסְתַּוֵּף בְּצַל כְּבוֹד הַנְּחַל נוֹבַע מְקוֹר חֲכָמָה זָכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבִרְכָה, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ הַשּׁוֹכֵן בְּשֵׁם. יְהִי ה' עִמּוֹ, וַיִּצְלִיחוּ בְּדַרְכּוֹ לְשָׁלוֹם, וַיִּזְכֶּה לְבֹא לְמִבְקָשׁוֹ הַטּוֹב כְּכֹל אֲשֶׁר עִם לְכַבּוֹ, וְלִשׁוֹב לְבֵיתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם לְעֵמֶד עַל מִשְׁמְרָתוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּיִתְרָה שְׁאֵת וּבְחַיִּוֹת נִפְלְאָה כְּרַצוֹנוֹ הַטּוֹב. וַיֵּדַע יְדִידִי אֲשֶׁר הָיִיתֶם פֶּה עֲשֵׂה רֶשֶׁם גְּדוֹל לְחֻבַת הָאָרֶץ. וְכֵמֵה יָמִים אַחַר נְסִיעַם, בְּכָל עַת הַלּוֹכֵי דֶרֶךְ הָעִיר שְׂמֹעֲתִי קוֹל בְּרָכָה עֲלֵיהֶם מִכְּמֵה וְכֵמֵה אֲנִישִׁים בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְהָיָה לְנַחַת רוּחַ לְנַפְשִׁי. כֵּן יִצְלִיחֶם ה' לְטוֹב לְהֵם כָּל הַיָּמִים.

וַיִּתֵּר מִזֶּה אֵין מֵה לְחַדֵּשׁ, בְּפִרְטָא כִּי יִשְׁמַע הַכֵּל מֵאֵת יְדִידֵנוּ הַנִּלְלִי. וְחוּץ לָזֶה אֵין דְּעִתִּי צְלוּלָה קִצָּת, לְאֲשֶׁר לֹא קִבְּלָתִי מִכְתָּב מִבְּנֵי שִׁיחֵיו עַת רַב, הֵינּוּ כְּתָבוּ לִי מִכְתָּב בְּיוֹם ג' תּוֹרִיעַ. וּמֵאַחַר מִכְתָּב זֶה לֹא הִשְׁגִּיתִי שׁוֹם תְּבָה אַחַת. וְנַעֲלָם מִמֶּנִּי כָּל הַנִּעְשָׂה בְּשֵׁם כְּכֹל הַקּוֹיִן הַלְּזֶה. וְהֵאֱמַנְם שִׁישׁ לִי בּוֹדָאֵי בְּלִבּוֹל גַּם מִדְּחִיקַת פְּרִנְסָתִי, אֲשֶׁר אֲנִי מִצְפָּה לְקַבֵּל אִיזָה סֵךְ דֶּרֶךְ יָדָם, וְעַל כָּל פְּנִים הַסֵּךְ הַמְּגִיעַ לִי מֵהֶם בְּעִצְמוֹם, עִם כָּל זֶה אֵין נִחְשָׁב לִי זֹאת לְאַחַד מֵאַלְף נֶגֶד הָעֲגֻמַת נַפְשִׁי שִׁישׁ לִי מֵעַכּוּב מִכְתָּבֶם מִשְׁלוֹמֶם הַטּוֹב. אֵךְ מִסְתַּמָּא הַכֵּל מֵאֵת ה', כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ יִרְחַם עָלַי וַיִּתֵּן דְּעַת בְּלִבִּי לְהִסִּיר מִמֶּנִּי בְּלִבּוֹלִים כְּאַלְהָה, לְמַעַן אוּכַל לְעֵמֶד עַל מִשְׁמְרָתִי לְעַסֵּק בְּעִבּוּדִיתִי אוֹתוֹ וְיִתְבָּרַךְ בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת, וּבְכַבְּחוֹנִי בְּאַהֲבָתוֹ כְּאֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם

יתועד עמהם אם ירצה השם באומאן, כן ידבר עמהם באהבה מפני דרישת שלומי
 באשר נדבר בינינו, ולהיות עמם למוכתי כהבטחתו בכל הענינים. וה' הטוב יצליח
 כרצונו ותברך. ומאד בקשתי שמוחה להזכירני לטוב בכל עת היותו על ציון הקדוש,
 ובפרט בערב ראש השנה הבא עלינו לטובה, כי אנכי אקשר עצמי בנפשי ורוחי
 ונשמתו אל הקבוץ הקדוש שלנו, יהי חלקי עמהם. וידע נאמנה אשר אנכי מזכירו
 בכל עת לטובה על כל המקומות הקדושים. יקשיב ה' תפלותינו לטוב לנו כל הימים,
 לתכליתנו הנצחי בזה ובבא לנצח, ובזה אסים ואמר שלום.

דברי אוהבו אהבת עולם מבקש אהבתו ותפלתו לטוב.

יצחק.

ידרש למעני בשלום כל אנשי שלומנו שיחיו ממשעיהרין. ובפרט לידידנו הרב
 המפלא הנכבד המהלל כבוד קדשת שם תפארתו מורנו הרב נחמן גרו
 יאיר, ולידידנו הנגיד המהלל כבוד שם תפארתו מורנו הרב יעקב גרו יאיר. אהבתם
 קשורה בנפשי. מעת פרדתם מעלי לא אוכל לשכחם כלל, ותפלתו בכל עת עבורם
 לטוב. וה' יחננם לטוב להם מעתה ולנצח; וכיחוד ידרש למעני בשלום ידידנו היקר
 פרי קדש כבוד הרבני הנכבד הנגיד כבוד שם תפארתו, מורנו הרב אברהם דופער
 גרו יאיר, אהבתו קשורה בנפשי לזכרו בכל עת למוכתו.

טז

ברוך השם, יום ג' "תבוא" תרכ"ט עיר הקדש צפת תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
 סלה.

מקורות לבי אקרא בשלום בני היקרים חביבים בנפשי ולבבי, הלא הוא הרבני המפלא
 הרב דוד צבי גרו יאיר, והלא הוא הרבני המפלא הרב יחיאל מיכל גרו יאיר. הם
 ונשיהם ויוצאי חלציהם שיחיו, יתברכו ממעון הברכות בכל טוב רווחני ונשמי, ובפרט
 בכתיבה וחתימה טובה לשנה חדשה הבא עלינו לטובה, עדי יזכו לחיות חיים טובים
 הנקראים חיים לטוב להם כל הימים מעתה ולנצח. אמן כן יהי רצון.

בני היקרים, יום אתמול כי יעבור הגיע עלי הישועה הגדולה. אשר חנני השם
 יתברך שזכיתי לקבל מהם שני מכתבים היקרים, אחד מן יום ג' פינחס בצרוף

ארבעים רובל פספ, ב' מיום ו' ערב שבת קדש הנ"ל בצרוף חמשים רובל פספ; ברוך שהחינו וקיימנו לזה. מה אמר ומה אדבר, בודאי היה הכל מאת ה' שאסבל כל כך עגמת נפש אשר לא עבר עלי בזאת מעולם, וכיום אתמול טרם זכיתי להקבלה אחר ידיעת מביאת הרץ. ולא ידעתי איך נפשי התאפק בי, כל רואי יפחד. ברוך הגותן ליעף פח; אך בני ידידי שיחיו אתם שגיתם מאד בזה. האם גזרתי עליכם לבלי לשלח לי מכתב בלא מעות, אשר לסבת זה עכבתם כתיבת מכתבכם מן פרשת תזריע עד פרשת פינחס י"ב שבועות. אשר אנכי בקשתי מכם לכתב לי בכל הודש על כל פנים שורות שתים, והרביתי עליכם דברי בזה במכתבי של פרשת משפטים, וקבלתי תשובתכם שבודאי תקימו. נו מה זה התרוץ לסבת הסוחרים, זה הוא תרוץ נגד שליחות מעות אשר צריכין לפעמים לעכב השליחות למען המתין לסבת מוכתי, אך גיר ודיו ברוך השם יש הרבה. ואם טרדתם גדולה, כותבין רק דברי שלומים למען הפיק רצוני. הכלל העבר און, ובודאי אנכי מוחל לכם בטוב לבבי, כי מאמין אנכי אשר בן היה צריך להיות למען לקרב לבבי וכו'. אך מעתה מאד בקשתי שמוחה לבלי לגרם לי כזאת, ובפרט שתקיימו מצות כבוד בזה. ובדבר קטן תוכלו לזכות לחיים ארבים, מדוע תמנעו מזה, ובפרט כי חיי תלוי בזה, בן תחישו למוכתי ולטובתכם.

והאמנם אשר ממני לא יפלא, אשר לא בן צריך להיות. ובודאי אנכי מבקש לי דרך להסיר ממני הבלבולים כאלו, וכבר שפכתי הרבה דמעות על זה. ה' יודע לבבי. עם כל זה בני שיחיו אתם צריכין לעשות מה שבידכם. ודעת לנבון נקל שכאשר מחי שקט, בודאי נעשית העבודה על צד היותר טוב, וה' הטוב יגמר עמי לתכליתי הנצחי אמן בן יהי רצון.

ומה מאד החייתי עצמי בדבריכם הנעימים, אשר כתבתם לי שנקנסו דברי בלבכם. ממש החייתם את נפשי, כי לזה כל מגמתי. ולענין זה גם בן מהראוי שילכו המכתבים כסדר, כדי שלא יפסקו הדבורים, ותדעו אשר תהלה לאל הייתי בשבוע עברה במרון ונתעכבתי בשם שלשה מעת לעת מן יום ב' לפנות ערב עד יום ה' בלילה. ושם מצאתי קצת מרגוע לנפשי אשר שפכתי שיחי כמה פעמים על ציון הקדוש של הצדיק, התנא הקדוש רבי שמעון בן יוחאי זכר צדיק וקדוש לברכה. ובמשך זה אמרתי פעם אחת התפלה השיך לומר שם.

מזה אמר לכם בני שיחיו איך נפתח לְכָבִי באמירתה, אֲשֶׁר אִם לֹא באתי לְזֶה העולם רק בשביל זה די. וכמו כן זכיתי להיות במערה של כבוד התנא הקדוש הלל הנשיא, ושם זכיתי להתפלל תפלת מנחה, כי נפתח לְכָבִי עד אין שעור. ובאמת לא יכלתי לצאת מהמערה מגדל הדבקות שזכיתי שם, והכל בכח הצדיק יסוד עולם הנחל נובע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לְבָרְכָה אֲשֶׁר השאיר לנו בְּרָכָה על ידי תלמידו הקדוש כבוד אדוני אבי מורי ורבי זללה"ה זכותו יגן עלינו אֲשֶׁר על ידי זה נפתח לבנו [חסר].

וזהנה לבי מלא מלים, וחפץ אנכי להטעימכם מנעם קדשת הארץ הקדושה הזאת, אף גבה טורא בינן (הר בינינו), ובפרט כי קשה עלי עתה העבודה להשיב לכל אחד תשובתו כבקשתכם, אֲשֶׁר זה הדבר עלי למרח גדול. כן תקבלו פה כמה מכתבים וקוויטליך [פתקים], אֲשֶׁר תקראו אותם מקדם ואחר כך תבינו איך למסר לכל אחד. ובין כך תראו גם כן כמה דברים טובים, וה' יחזק לְבַבְכֶם לשקד על דרך החיים. וכבר כתבתי לכם שתוכלו להחיות את עצמכם בענין עסקיכם להחזקתי פה, כי ממש צריך להיות נחשב לכם לעבודה גדולה לעבודתו יתברך, כי אב וכן כחרא חשיבא. ועד נסיעתי לפה היה הענין אֲשֶׁר אנכי הכרחתי לשאת עלי העל, ותמיד היה כונתי רק שאזכה לראותכם להיות עוסקים בתורה ותפלה ומעשים טובים, ובעזרת השם יתברך כמה שנים היה מתנהג כך בידיע לכם. עתה לעת זקנתי צריך להיות כך אֲשֶׁר אתם תשארו עליכם העל, ואנכי אהיה בעזרת השם יתברך חפשי לעסק בעבודת השם יתברך. ומה טוב ומה נעים אֲשֶׁר זכיתם לראות אותי נמוע בעזרתו יתברך על מקום קדשנו בארץ הקדש. בני היקרים, תוכלו לשמח בזה כל ימי חייכם, ובזה יהיה תקון לכל מעשי ידכם. אנכי זכיתי בעזרת השם יתברך, אֲשֶׁר כמעט רב ימי היה לי עבודה לטובת עסקנו הקדוש לענין להוציא לאור האוצרות שלנו, ועוד שמעתי בזה כמה התחזקות מפי כבוד אדוני אבי מורי ורבי זללה"ה אֲשֶׁר חזק אותי להיות שמח בזה, ואמר לי בפרוש שזה הוא כל תקוני לענין המושא ומתן שלי. כמו כן בני שיחיו, תוכלו להחיות עצמכם בענין זה לטוב לכם. ויש בלבי הרבה דברים בזה, ועוד חזון למועד. יהי ה' עמנו אֲשֶׁר לעת עתה יקים בנו "שמח זבלון וכו' ויששכר באהליך", ואם ירצה השם ברבות הימים יקים זאת ביניכם ובין זרעכם שיחיו לארץ ימים ושנים טובות. וקוה קויתי לה' אֲשֶׁר על ידי מצוה זאת תזכו גם עתה לחטף טוב אמתי

לתכליתכם הנצחי, כי מצוה גוררת מצוה. ותקראו מכתבי אשר לידי הרב נחמן הלוי ותמצאו שם קצת דברים טובים. וגם את מכתבו אלי עכבתם ירח ימים בידיכם, לא אוכל לדעת הפרוש בזה. ובכן אנכי בקשתי עוד הפעם אשר על להבא לבלי להתנהג כך. מסתמא קריתם את מכתבי אשר מידינו הרב נחמן אלי, וכותב הוא גם כן שמסכם בדעתו להחניני במכתבו בכל חדש ימים. ומזה היה ראוי לכם ללמוד קל וחמר אלף פעמים איך לקיים רצוני הטוב בינינו, ודי למבין. אך מסתמא היה הכל מאת ה' למען ענותי בזה, כן יהיה די בזה. על העבר הנני נותן להם סליחה, ועל להבא מבקש אנכי לחנני בתשובה על זה ולהחיותנו במכתבים בכל עת לטוב.

מכתב לולכים כבר שלחתי לו לקבל חמשה לולכים מידינו שאר בשרי רבי ליפא גרו יאיר, ואם לא יצטרך רק שנים, לא יקבל רק שנים; ועל ידי רבי אבילע שלחתי עשרה הדסים משלשים, מסתמא קבלם לנכון.

ויתר מזה מה אוכל להאריך לכם, לעת עתה אנכי בתשוקתי לשמע הטוב מהיותכם על ראש השנה באומאן בתוך הקבוץ הקדוש שלנו, ומטוב התנהגות הראש השנה הקדוש באומאן, ומטוב בואכם לביתכם לשלום, ומטוב שמחתכם. ישמיעוני, והיתה לשמחתי להחיותי. והנני מברכם בכל לבבי שיוכו לכל טוב, ולשמע מהם קול שמחה מעתה ולנצח, כנפשם ונפש אביהם המעתיר בעדם לטוב.

יצחק.

המכתב הרצוף פה לר' עוזר מאדעם למסר תכף ומיד, ולהשתדל שיהיה נעשה מזה איזה תשועה לאביו הרב יעקב דוד גרו יאיר, כי אין לשער גדל דחקו רחמנא לצלן. ה' ירחם עליו. ואם אפשר שיגלגל זכות על ידכם, למצוה רבה יחשב לכם. ואולי לא יהיה בביתו, יהיה תחת ידכם עד בואו, ולבלי למסר לזולתו, רק לידו ממש. וישקד על תשובתו הטובה.

ורב שלום לכל אוהבנו שיחיו, ובפרט לכל אנשי בית המדרש שלנו, לכלם בשם יקראו ויברכם למעני בכתיבה וחתומה טובה, ויזכו לשמחת יום טוב הקדוש הבא עלינו לטובה, יגילו וישמחו יחד באהבה רבה ואהבת עולם.

ואמר שלום לכל אנשי שלומנו שיחיו, ולכל שכנינו שיחיו, ובפרט לידידי האברך המפלג הרב יעקב גרו יאיר, גם עבורו הנחתי קוויטל על מקום קדשו של הצדיק התנא הקדוש רבי שמעון בן יוחאי, ואהבתו חקוק בלבי לזכרו לטוב לו.

יז

ברוך השם, יום ה' נח תר"ל פה עיר הקדש צפת תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן סלה. לכבוד אהובי בני חביבים כנפשי הלא הם הרבני המפלג הרב דוד צבי שיחיה והלא הוא הרבני המפלג הרב מיכל שיחיה, שלום וישע רב וכל טוב סלה עליהם ועל נשותיהם ויוצאי חלציהם, לטוב להם כל הימים ברוחניות ובגשמיות מעתה ועד עולם לנצח אמן בן יהי רצון.

בני שיחיו, שבחו והודו לה' אל עליון אשר הגדיל חסדו יתברך עלי, והשאיר אותי לכם ממנות לחיים. כי תדעו, אשר קדם ראש השנה ביום ב' דסליחות נפלתי למשכב רחמנא לצלן, ולא ירדתי מהמטה עד יום שבת קדש בראשית העבר; ועדין לא בשלמות, רק שיכול אנכי לישב קצת אצל השלחן, ולילך בבית קצת אנה ואנה, ואכילתי עדין כגמול עלי אמו. ובכל יום עוברים גלים אחרים, אך בעזרת השם יתברך מדה טובה מרבה. ומה אוכל לספר לכם תקף החולאת שהיה לי רחמנא לצלן, אשר רחמנא לצלן הייתי בעל יסורים מרים מהתחלה עד הסוף. אך מן התחלה עד יום צום גדליה היה נמצא לפעמים קצת הרחבות, ועם כל זה היו לילות שעצקתי על מכאובי המרים רחמנא לצלן, ורצתי על כל הפית מפנה לפנה, וצעקתי מכאב לב גיוואלד מע פאלקיוועט מיד [אחה! מענים אותי], אך נגד היום הקל השם יתברך מעלי קצת. ועם כל זה לא יכלתי לירד מהמטה, ולא אכלתי מאומה, רק שתיתי מים בלי שעור. אך מן צום גדליה עד יום צום כפורים התגברו רחמנא לצלן המכאובים הארסיים המרים כסדר, ונפלתי נרדם ודבקתי לשוני לחכי, כי לא יכלתי לדבר מחמת צרות המכאובים רחמנא לצלן.

ובל המבני מדע דפה הייתי בעיניהם רחמנא לצלן לאחר יאוש, אך אנכי תהלה לאל הייתי בדעה צלולה ברה ונקיה, והבנתי בעמק דעת אשר לא בן הוא, רק פחדתי אולי לא יהיה בכחי לסבל היסורים כאלו. מיום עמדי על דעתי לא ראיתי חולה כזה רחמנא לצלן אשר יהיה מסבל ביסורים ארסיים כמוני. וצעקתי רק מכאב

לב במחשבה לה' אל עליון, כי הדבור היה נמנע ממני, ובקשתי שירחם עלי ויסיר מעלי המכאובים המרים רחמנא לצלן. ועקר החולאת היה מן הפטן, כי הראש והידיים והלב והרגלים היו חפשי משום מכאוב, רק בהפטן היה תבערת מדורה כאש בוערת, ומשם יצאו הארסיים של המכאובים אל המתנים והכליות.

והתשועה היתה על ידי אמירת תהלים, כי ביום שלש עשרה מדות אמרתי לידידנו רבי נחמן ריוואצקער אשר הוא גמל עמי חסד כזה אשר לא האמנתי אם לא ראיתי, לא פנה לביתו בלתי בעת אכילתו. וכל היום והלילה עמד אצלי ושרת אותי בכל מלי, ואפלו ליל כל גדרי לן אצלי, עד ליל יום א' דסכות אשר ברוך השם הייתי על זה העולם. יהי ה' עמו ויזכה לכל טוב אמתי כאשר עם לכבו. ואצלי הוא בלתי ספק אשר זאת המצוה תלך לפניו בראשונה. ואמרתי לו אז בכל כחי, קחו מזוגתי עשרים טאלי, ותקבצו מנין מאוהבי נפשי והמעות תחלקו לעניים, והמנין ילכו לומר תהלים על מקום קדשו של כבוד האר"י זכר צדיק וקדוש לברכה. ונתקבצו אוהבי נפשי יותר ממנין והלכו לשם, ושפכו לכם כמים בדמעות רותחות כי היה להם רב רחמנות עלי. וכפי הנראה מאז התחילה הישועה, רק מחמת שהיה בדקות גדול לא היה נרגש לשום בריאה, וגם אנכי לא ידעתי מאומה עוד מהנעשה עמי, עד יום כפורים התחיל לעלות על מחשבתי רעיונים אחרים לטובה. ובעזרת השם יתברך, אור לבקר יום מחרת יום הכפורים ותצמח הישועה. ותכף קראתי לידידי רבי נחמן יחיה ממקום שכבו וגם לזוגתי תחיה, ובשרתי להם הבשורה טובה, וה' הטוב יושיעני בשלמות אמן בן יהי רצון.

תוכלו לשער כי יש בלבי הרבה לכתב לכם, רק מחמת עיפות נפשי לא אוכל להאריך יותר. גם זה כתבתי ברב כחי רק למען אהבתכם, כי הגם שתהלה לאל ידי שלמים אתי, עם כל זה הפטן אינו נותן רשות לישיב הרבה על מקום אחד. ה' ירחם עלי וירפאני בשלמות מהרה. לעת עתה הולך הדבר לאט לאט, ותקנתי רק לה' בזכות האשל הגדול וצוק"ל, ותלמידו הקדוש וצ"ל שימהר רפואתי בשלמות, לחזק כחי בכל רמ"ח איברי ושס"ה גידי לארץ ימים ושנים טובות, ואם ירצה השם כאשר יחזק השם יתברך כחי כראוי, אבוא אליכם באריכות כאשר עם לכבי לטוב. ובה אסים ואמר שלום.

תשמו

מכתבי יז מוהר"י

דברי בותב בעיפות גדול מצפה לישועה שלמה מהרה, עדי אזהרה לבשר לכם מהרה
מכל טובתי.

יצחק.

תעתיקו מכתב הלז ותשלחו לאומאן לידידנו היקר הרב נחמן שיחיה עם קוויטיל
הרצוף פה. זוגתי תחיה דורשת שלומכם באהבה; וגדל הרחמנות שהיה
עליה תוכלו לשער בעצמכם, וה' שמע דמעתה; ועתה עומדת ומשמשת אותי ביום
ובלילה ככל הצורך. ה' יאריך ימיה וישנותיה בטוב ובנעימים, ובזה אני רואה גם כן
חסדי ה' עלי, עד הנה עזרונו רחמיו המרבים, כן הטוב יגמלנו תמיד לטוב לי, אמן כן
יהי רצון.

